

IRKA
A Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség gyermeklapja
XX. évfolyam, 2013/3. szám (szeptember)

Főszerkesztő: Puzsikó Mária. Szerkesztők: Gabóda Éva, Kovács Erika
Grafika: Kulín Agnes. Tördelőszerkesztő: Fábian Zoltán
Szerkesztőbizottság: Orosz Ildikó (elnök), Kulín Agnes, Puzsikó Mária
Lapengedély száma: 3T No 63.

Készült a Kálvin nyomdában. 90202 Beregszász, Kossuth tér 4.
Rend. sz: 26/13 Peldányiszám: 5000.

Megjelent a

BETHLEN GÁBOR

Alapítvány

titótgatásával.

Levelezési cím: c/o KMP SZ, 90202 Beregszász, Olga Kobilyanská u. 17.
FORGALOMBA KERÜL A KMP SZ TERJESZTÉSÉBEN

IRKA

Дитячий журнал Закарпатського уторського педагогічного товариства
XX. рік видання, 2013/3 (Вересень)

Головний редактор: Пузико Марія. Редактори: Габонда Єва, Ковач Еріка
Графіка: Кулін Агнеш. Верстка: Фабіан Золтан
Комісія по редакції: Орос Ільдико (голова), Кулін Агнеш, Пузико Марія
Реєстраційне свідоцтво: 3Т No 63.

Виготовлено П.П. Лай Чила. 90202 м. Берегово вул. Кошута 4.
Зам.: 26/13 Тираж: 5000.

Поштова адреса Пузико Марія Берегово вул. Ольга Кобиланської, 17.
Розповсюджується Закарпатським
уторським педагогічним товариством

Szeretettel köszöntünk minden Irka-olvasót az új tanév alkalmából! Külön köszöntjük az első osztályosokat!

Kányádi Sándor

Ábécé-sorakozó

Egy-két nappal iskolakezdés előtt a tanító nénik s a tanító bácsik be szoktak menni az elsősökre váró osztályokba. Megnézik, rendben van-e minden: a padok, a katedra, a tábla, a képek a falon. Ha mindent rendben találnak, megrázintanak egy icipici csengettyűt. Egy akkorácskát, mint egy csengettyűvirág. Vagy talán még annál is kisebbet. Olyan finom kis hangja van, hogy emberi fül meg se hallaná.

De a betűk meghallják. És elkezdnek sereglenni.

Támad is olyan zenebona, sürgés-forgás, zszibongás, dobogás-dübögés, püsszegés, susogás, csácsogás, hogy aki olyankor az iskola felé jár, azt hihetné, megkezdődött a tanítás. Pedig csak a betűk tértek vissza a nagyvakációról.

– Csönd legyen, betűim! – Csönd legyen, betűim! – szólal meg újra a csengettyű.

És a betűk elhallgatnak. Még az örökké susogó *S* is erőt vesz magán, s még oldalba is böki a sziszegő *Sz* betűt, hogy hallgasson már.

– Sorakozó! – csendül újra a csengettyű, a tanító nénik, tanító bácsik hangja.

Elkezdődik a névsorolvasás. Ilyenformán:

– a-á bé-cé...

A betűk meg lépnek is sorban, hogy beálljon ki-ki a maga helyére, ahonnan majd év közben, amikor rákerül a sor, kiléphessen a szorgalmasan tanuló elsősök elé.

De úgy látszik, túlságosan hosszú volt a vakáció, megfeledeztek a rendről. Különben nem lapulna az *a* az *á* mögött, s a kicsi írott *a* sem bújócskázna a nyomtatott öreg *Á* lába között.

– Vissza, vissza! – csengi a csengettyű. – Legelől a kicsi írottak, mögéjük a kicsi nyomtatottak, harmadik sorban a nagy írott betűk, a hátulso sorban a nagy nyomtatottak állnak. – És a tanító nénik, tanító bácsik, mintha verset mondanának, szólítják sorban a betűket.

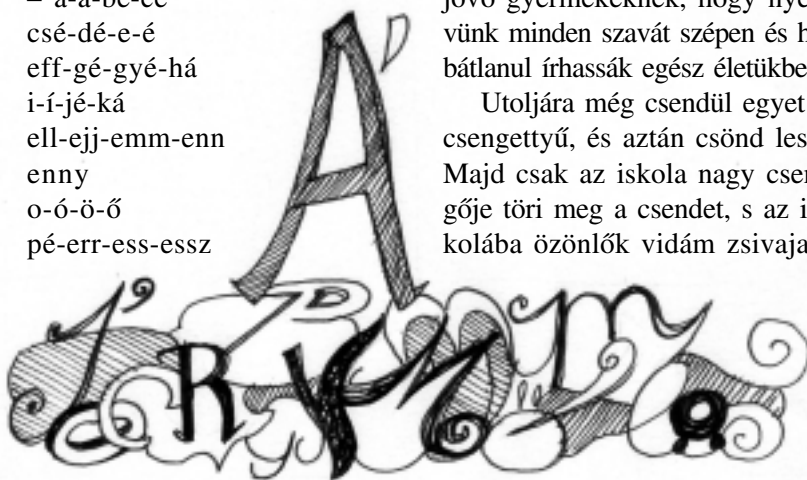
– a-á-bé-cé
csé-dé-e-é
eff-gé-gyé-há
i-í-jé-ká
ell-ejj-emm-enn
enny
o-ó-ő-ő
pé-err-ess-essz

té-tyé-u-ú-
ü-ű-vé-zé
zsé.

Mire a *zsé* is elhangzik, példás rendben ott sorakozik minden betű. De még a négy „tartalék játékos” is, a *dzé*, a *dzsé*, *iksz* és *ipszilon* nevezetűek is fölállnak szépen oldalt, hogy bármikor kéznél lehessenek, ha a felsorakozott harmincnyolcnak segítségére lenne szükség.

– Rendben van – mondják a tanító nénik s a tanító bácsik, és egy kis beszédet intéznek a betűkhöz. – Tartsátok meg a rendet továbbra is. Ne hiányozzék soha egy se közületek! Legyetek segítségére a holnap-holnapután s a minden szeptemberben értetek ide jövő gyermekeknek, hogy nyelvünk minden szavát szépen és hibátlanul írassák egész életükben.

Utoljára még csendül egyet a csengettyű, és aztán csönd lesz. Majd csak az iskola nagy csengője töri meg a csendet, s az iskolába özönlők vidám zszivaja.

Nagy László

Elsuhogott

Elsuhogott az a füttyös
sárgarigó is délre,
sárgul az árva diófa
zöld terebélye.

Lengenek a levelek, fáznak,
színarany rigószárnyak –
elzúgnak ők is a szélben
puszta határnak.

Csanádi Imre

Levélsöprő

Köd szitál,
hull a dér,
lepörög a
falevél:
földre szökik, szemétnek,
aki éri, ráléphet, –
sziszegő szél
söpri-hajtja,
hullongó hó
betakarja.

Kányádi Sándor

Kék kikerics a határ

Kék kikerics a határ,
s a mogyoróbarka
akkorára nőtt, akár
a mókuska farka.

Fényes, magas lett az ég,
sugarakkal pántos.
Színes szappanbuborék
s fakó levél szálldos.

Hús csillagok fényeit
őrzi már a harmat:
itt van az ősz, érkezik,
s mindent betakargat.

László Noémi

Napok napja

Hétfő ablakot nyit, ágyat vet, fogat mos.
Kedd rövid listát ír arról, ami fontos.
Szerda telefonál, megbeszél, kirámol.
Csütörtök takarít, süt-főz, bevásárol.
Péntek eszik-iszik, fúr-farag, irányít.
Szombat forgolódik, táncol, kacag, ásít.
Vasárnap megfürdik, paplant húz magára –
reggel csörög Hétfő ébresztőórája.

Szepesi Attila

Őszi fecskehad

Búcsúznak már, gyűlnek a fecskék, csöpp
ficsereszők. Ülnek nagy csapatokban a villanydróton,
hogy tovazzálljanak északi tájról déli vidékre a
tengeren át, hol a kék habokon bucskázik a delfin s
nem látszik csak a zajló hullám, messze a part még.
Messze a pálmás Afrika még, hol a dzsungel mélyén
szökken a párdúc, fönn a falomb közt kandi majom
bújik, s a szavannán lép a zsiráf, a torony-nyakú,
bóg az oroslán és legelésznek a holdsarló-agyarú
elefántok. Ott ficseregnek a fecskék majd, ott buk-
fenceznek a nap sugarában, a kék levegőben. Most itt
gyűlnek a villanydróton, a lomb-veres őszi ligetben, a
völgyeken át kanyarogva futó kikerics-lila szélben, a
búzamező aranyában, amelyre a tél fenyegetve teríti le
majd suhogó takaróját.

Mészely József

Őszi táj

Nézd, a tájat!
Bánatos,
    bánatos.
Dérré borzadt
harmatos,
    harmatos.
Madár-zenét
riasztó,
    riasztó.
Kifeslett már
a dió,
    a dió.
Gubbasztanak
a rigók,
    a rigók.
Ökörnyálat
húz a pók,
    húz a pók.

Csak a fenyő
int nemet,
    int nemet,
nem hullat ő
könnyeket,
    könnyeket.

Szántai János

A csend

Valaki azt mondta:

– Az ördög vigyen el!

Abban a pillanatban ott termett a Csend. Nem tudni pontosan, honnan került elő, talán a hang színe (olyan vihar-barna volt) ébresztette fel. Ott ült az asztalon, az Öreg Vekker mellett. Vagyis dehogyan ült, mocorgott. Sőt, fészkelődött, izgett-mozgott! A család némán nézte. Leginkább egy árnyékpacnihoz hasonlított, vagy egy pöffenésnyi fűsthöz. Addig-addig izgett-mozgott, fészkelődött, mocorgott, amíg talpra nem kecmergett. Akkor aztán odalépett az Öreg Vekker elé. Az Öreg Vekker kihagyva tiktakolt: tik-tak, tik-..., tik-tak,...-tak, – ahogy csak nagyon öreg vekkernek szoktak. A csend nézte egy kis ideig (talán hallgatta is, bár a csendnél ezt sohasem lehet egészen biztosra venni), majd hatalmasra tátva a száját, lenyelte a tiktakot. Az Öreg Vekker rémulten pislogott. Ilyesmi még soha nem történt vele, pedig, az Idő a megmondhatója, régóta méri a percek. A Csend pedig csendben

(hogyan másképp!) emésztett. És, lássatok csudát, növekedni kezdett. Már akkora volt, mint egy kisebb-fajta báránnyelű.

Anyja megcsóválta a fejét. Apa felállt a karosszékből, ahol éppen újságot olvasott (már amíg, ugye, megjelent a Csend), és megkerülte az asztalt. Zsemle, a Családi Kutya nekitámaszkodott Apa lábának, és dühösen (bár kissé rekedten, hiába, öreg volt már ő is) ugatni kezdett.

A Csend leugrott az asztról és – se bű, se bá – lenyelte Apa papucsának csoszogását. Aztán bekapta a padlórecsegést, Zsemle ugatását, a széklábak nyüszkölését a padlón, a szekrény horkolását, az ágyterítők susogását meg a függöny-sóhajt. És csak nőtt, dagadt, lassan akkora volt már, mint a szoba.

Apa felkiáltott:

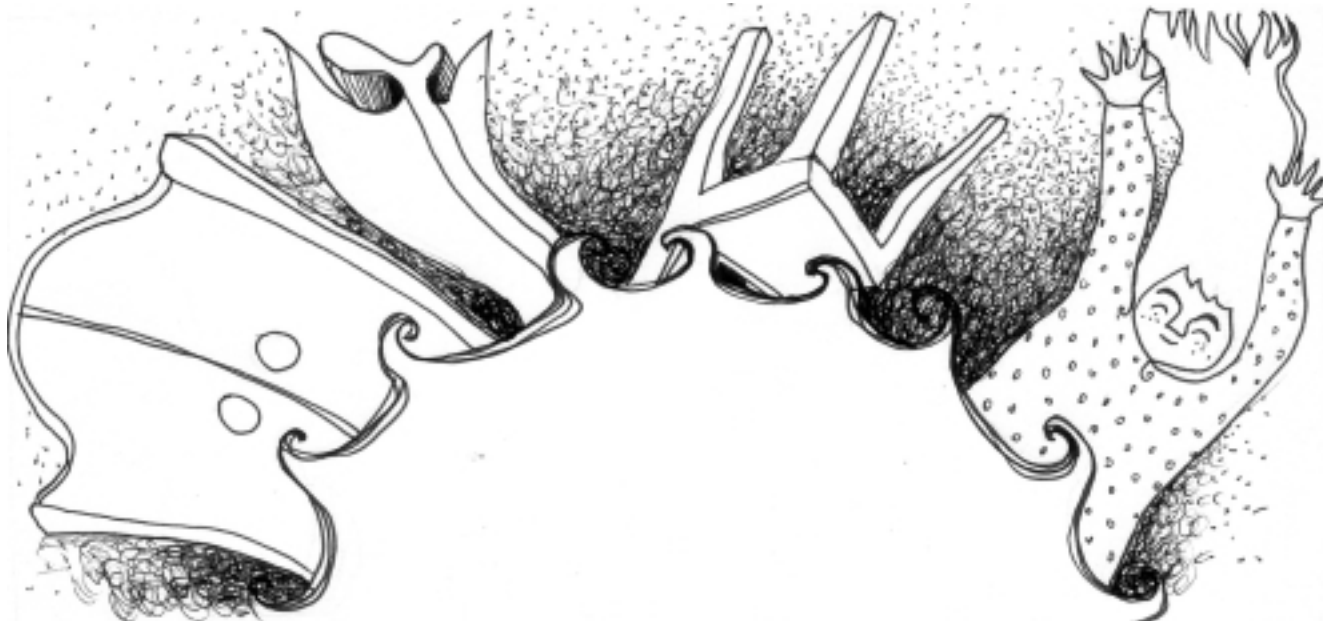
– Nehogy megszól... – de nem volt ideje befejezni, mert a Csend bekebelezte az ő hangját is. Azért mindenki értett a kettészelt szóból, némán, kezünket a szánkra téve

kucorogtunk a homályban. A Csend pedig, akár a köd, kavargott körülöttünk, gyanútlan hangokat lesve. Egyszer csak felkapta a fejét (már amennyire egy ilyen gomolygó valaminek feje lehet). A konyha felől aszalterítés meleg zörejei szűrődtek be. A Csend forogni, kavargogni kezdett. Láthatólag arra készült, hogy az ajtó alatt kicsusszanjon a szobából, amikor valaki (ugyanaz a Valaki, aki az imént a hangjával előhívta), észbe jutva a mentőtlet, felkiáltott:

– Ne haragudj! Jó! – ezúttal úgy aranylott a hangja, mint a méz.

A Csend azonnal zsugorodni kezdett. Szegény feje, kiabált volna, hogy így-meg-úgy, de Csend volt, hát hangja se volt. Addig zsugorodott, töpörödött, fogyott, kevesedett, míg egyszer csak eltűnt egy sötét sarokban. A Vén Vekker nagymutatója – tik-..., tik-tak – felmászott a tizenkettesre. Apa halkan köhintett (csak hogy biztos legyen benne), aztán így szólt:

– Két óra! Menjünk ebédelni.

Szántai János

A fekete

A konyhában ülve reggeli kávémat hörpölgettem éppen, amikor a nyitott ablakon keresztül behupant a Fekete. Egyenest a konyhaszatra. Kíváncsian méregettük egymást. Sovány volt, alig diónyi, s percről percre zsugorodott. Már csak meggyinyi volt.

– Szervusz – szólalt meg pici hangon. – Nincs véletlenül... egy kis... feketéd?

A hangja egyre vékonyodott, ő maga pedig már babszemnyire töpörödött.

– Mit akarsz te a feketével? – kérdeztem tétován.

– Megenni... – suttopta a Fekete. Szegény már csak akkora volt, mint egy porszem. Láttam, hogy ez a rokonszenves kis pötty egyszerűen fogy, ha sürgősen ki nem talállok valamit. Pillantásom a kávécsészémre esett.

– Feketém? – ordítottam lelkesen. – Hát hogyne volna. Tessék, itt a feketém – és odatoltam a csészét, ahol a Feketét sejtettem.

Apró tocchanás hallatszott, a feketekávé eltűnt, a csésze alján pedig ott ült a Fekete. Mint a kávézacc.

– Köszönöm – suttopta. – Nincs még egy kicsi?

– Fekete, fekete – facsartam az eszem –, hát persze!! A feketeleves!

A hűtőszekrényhez száguldottam, kivettem egy hatalmas kondér (merthogy már régóta gyűjtöttem) feketelevest (tudjátok, ami még hátra van), és az aszatra raktam.

– Hurrá! – rikkantott a Fekete, és fejest ugrott a kondérba.

Én meg a kezemet dörzsöltem örömben, hogy valaki más nyeli le helyettem a feketelevest, és még ízlik is neki.

Mire tisztára nyalta a kondért, akkorára dagadt, mint egy jól megtermett görögdinnye. Felült a kondér karimájára, és várakozón rám nézett.

– Van még? – böföntett.

De nem találtam semmit, egy kevéske körömfeketét leszámítva, ami a körmeim alatt árválkodott már napok óta. A Fekete most már csak a száját tátotta. Jó nagyra.

Nem volt mit tennem, újabb zsákmány után néztem.

– No várj csak – gondoltam magamban –, szerzek én neked ennivalót, barátocskám, csak győzzed falni!

Bevágattam a szobába, a könyvespolcra leemeltem Karl May indiános könyveit, és kiráztam belőlük ötven feketeláb indiánt. A Fekete meg csak nyelte-nyelte a finomabbnál finomabb falatokat, és egyre nőtt; már akkora volt, mint egy szekrény.

Hatalmas lendülettel folyt a fekete-vadászat. A telefonkönyvből kiemeltem az összes Fekete nevű egyént; a Főtérről összehajtottam az egész feketepiacot a feketézőkkel együtt. Brassóból elhoztam a Fekete-templomot. Elutaztam Németországba, a négy sarkánál összehajtogattam a Fekete-erdőt, lehajóztam a Dunán, és zsebre vágтам a Fekete-tengert is.

Későn érkeztem haza, nyögve és fűjtatva a gigászi súly alatt. A Fekete már az ajtóban várt. Akkora volt, mint egy hegy. Fekete-erdőt egy falásra eltűntette, aztán leöblítette a Fekete-tengerrel. Este tízet ütött az óra, amikor befejezte.

– Hát ez jólesett. Kösz – mondta, és meghajolt. Hirtelen olyan ismerősnek tűnt. Aztán eszembe jutott. Az Éjszaka állt előttem.

A Fekete Éjszaka kigomolygott az ablakon.

Még visszaszólt:

– Aztán, ha van kedved, gyere el hozzám. Északon lakom. Ez a tiéd.

Valami koppant az asztalon, mint egy pénzdarab. Egy csillag volt.

Csak álltam, és néztem kifele az ablakon.

Az Éj lassan, akár a tinta, átítatta a várost.

Áprily Lajos

Hideg fellegek

Az erdőket jeges szél verte meg,
Felettük éhes ölyv köröz kevélyen.
Hova lettek a bárány-fellegek?
Nagy farkas-felhők felfalták az égen.

Szilágyi Domokos

Október

Ősz szele zümmög,
aluszik a nyár már,
aluhatnál, falevél,
hogyha leszálnál.
Aluhatsz, falevél,
betakar a tél,
reggel a kacagás
az egekig ér.

Csukás István

Dalocska

Csengő szól: gingalló,
röppenj már, pillangó!
Pillangó messze jár,
volt-nincs nyár, vége már.

Züm-züm-züm, zúg a szél,
táncol a falevél,
züm-züm-züm, ez a szél!
Egy reggel itt a tél.

Fésűs Éva

Őszi szél zörög

Pici pókok, világutazók
ezüsthámba fogták a szelet,
úgy repülnek el az ősz elől,
fényesen a fázós föld felett.

Borongós a medve kedve is,
mert az édes kaptár mind bezárt.
Megsértődve barlangot keres,
kialudni barna bánatát.

Ha kinyit még néhol egy virág,
a nap ferde szemmel nézi meg,
nyári pitypang elhervadt nyomán
égett avar füstje kesereg.

Őszi szél zörög a kertkapun,
a madárijesztő észbe kap,
s ijedtében akkorát köszön,
megbillen fején a rossz kalap

Dénes György

Szüretelők

Megérett a szőlő,
kövér a gerezdje,
szüretelők dalát
viszi a szél messze.

Megtelik a puttony,
fordulnak a lányok,
a vén présház falán
táncolnak az árnyak.

Édes hegylevelével
terhes kilenc hordó,
újborra a dombot
belepi a porhó.

Mentovics Éva

Gesztenye- mondóka

Rezzen a szélben
a gesztenye ága,
rozsdabarna ingét
morcosan cibálja.

Ha potyog a termés,
vigyázz kicsit jobban,
ha nem ugrasz félre,
kobakodon koppan!

Az Úr van veletek

– Szia, Tücsök, hát te mit olvasgatsz?

– Kaptam egy lapot a barátnőmtől, amin van egy nagyon furcsa mondat: „Az Úr van veletek, ha ti is ő vele lesztek, ha őt keresitek, megtaláljátok, de ha őt elhagyjátok, ő is elhagy titeket.”

– Miből gondolod, hogy furcsa ez a mondat?

– Mert nekem eddig mindenki azt mondta, hogy Isten szeret engem, és mindig velem van, itt pedig azt írják, hogy ha nem figyelek rá, akkor elhagy. Most akkor szeret vagy nem?

– Ő mindenképpen szeret, de ha te nem akarod, akkor nincs veled. Azt hiszem, a következő mesém segít majd megérteni.

Cinci és Pirci, a két mezei egér barátsága messze földön híres volt. Sülve-főve együtt voltak, játékaikat, örömeiket, bánataikat megosztották, soha egy hangos szó nem hagyta el szájukat. A szülők egyáltalán nem bánták ezt, sőt, együtt jártak el vásárolni, így a két egérlány egyforma ruhában járkált, mintha csak ikrek volnának.

Teltek a hetek, a hónapok, s egy idő múlva Pirci azt vette észre, hogy valami nincs rendben. Azzal kezdődött, hogy Cinci mindig mást akart tenni, mint ő. Eleinte csak más ruhát vett fel, később már a kedvenc helyeit is felcserélte másokkal. Egyáltalán nem bánta, ha Pirci nélküle ment valahová. Barátnője azonban nem volt hajlandó elfogadni ezt a helyzetet, újra és újra megkérdezte, mi a baj. Ilyenkor Cinci csak makogott valamit, hogy igazából semmi, csak ahogy egyre felnőtté válik, megváltozik a gondolkodása, meg ilyenek. Pircit azonban nem nyugtatta meg a válasz.

Egyik nap Pirci hiába várta Cincit a házuk előtt. Mikor már majdnem elkésett az iskolából, úgy döntött, nem vár tovább. Belépett az osztályba, és legnagyobb meglepetésére ott találta

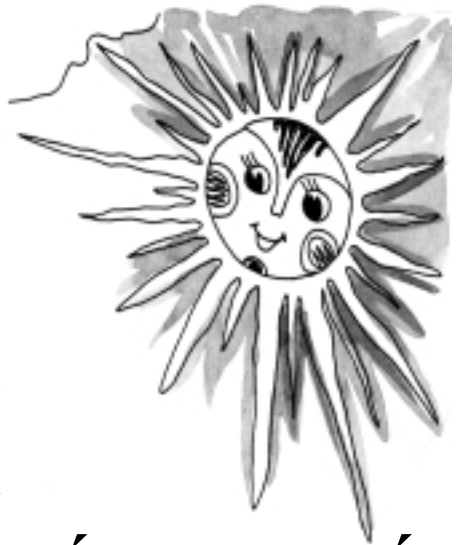
barátnőjét az egyik osztálytársával nevetgélve. Pirci kérdőre vonó pillantására azt válaszolta, hogy ne haragudjon, de be kellett még mennie egy ismerőséhez, ezért hamarabb indult. Amikor ez már harmadik reggel is így ment, a következő nap Pirci már egy pillanatot sem várt rá, elindult egyedül. Útközben gyakran hátranézett, hátha meglátja a szaporán lépegető barátnőjét, de annak se híre, se hamva nem volt...

Néhány nappal később új kisegér költözött a környékre. Pirci kíváncsian fogadta őt, sokat járták az erdőt, míg minden helyet bemutatott új társának, és már egyre kevésbé érezte Cinci hiányát. Végül eljött az idő, amikor a kis jövevény teljesen átvette a hűtlen barátnő helyét. Pirci ezentúl vele sétált, vele játszott, vele tanult, vele osztotta meg örömét és bánatát.

– És Cinci?

– Idővel rádöbbedt, hogy mégiscsak Pircivel kellett volna maradnia, többet foglalkozni vele, és nem másokkal. De akkor már késő volt, Pirci nem hitt többé neki, továbbra is csak az új egérrel játszott.

ÚTRAVALÓ

– És Pirci nem szerette már ezután őt?

– Dehogynem szerette, de csak úgy, mint bármelyik más osztálytársát. A türelem bizony véges, egy idő múlva elfogy. Nem lehet az idők végezetéig játszani a szeretettel, vagy kell, vagy nem. Ha most nem kell, később már nem biztos, hogy felkínálják. Isten is így szeret bennünket. Szeretné, ha életünk minden percét megosztanánk vele. Amikor azt látja, hogy már nem fontos a számunkra, egy ideig vár, keresi az alkalmat, hogy ismét felkeltse a szeretetet, de ha nem megy, akkor nem erőlteti, keres más, aki elfogadja.

– És ha később megbánja a hűtlen?

– Ha túl későn teszi, akkor minden hiába, ezért figyelmeztet az ige: „Ha őt keresitek, megtaláljátok, de ha őt elhagyjátok, ő is elhagy titeket.” Nem tudhatjuk, mikor jár le a türelme, ezért nem érdemes játszani a szeretetével. Hát erre figyelmeztet téged ez a kis lapocska, és nem árt, ha megjegyzed.

– „Az Úr veletek van, ha ti is ővele lesztek, ha őt keresitek, megtaláljátok, de ha őt elhagyjátok, ő is elhagy titeket.”

Olasz Tímea

Bibliai ábécé

Mirjám. Mirjám, Mózes és Áron nővére prófétanő volt és az izraeli nők vezetője Egyiptomban és a pusztai vándorlás idején. Amikor a fáraó megtalálta a gyermek Mózeszt kitéve a sás közé, ő ajánlkozott, hogy szerez neki szoptató asszonyt. A Vörös-tengeren való átkelés után magasztaló éneket énekelt. Amikor azonban fellázadt Mózes és Áron ellen, az Úr poklossággal büntette meg, s ebből csak Mózes könyörgésére gyógyult meg.

Mordokaj. Babiloni fogságba került zsidó, aki örökbe fogadta nagybátyjának árván maradt leányát, Esztert. Amikor feleséget kerestek Ahasvéros perzsa királynak, Mordokaj bejuttatta Esztert a királyi palotába, s a király választása Eszterre esett. Így Mordokaj is magas tisztségviselő lett a palotában.

Moáb. Mély szakadékokkal barázdált magas fennsík a Jordántól keletre. A moábiták földje. Ez a zsidókkal rokon vad nép gyakran viselt háborút Izraellel a pusztai vándorlás idején is, meg az ígélet földjének elfoglalása után is. Dávid meghódította Moábot, de később elszakadt Izraeltől, majd az asszírok igázták le. A moábiták idővel beolvadtak a szomszédos arab törzsekbe.

Mórijjá. Mórijjá földjén volt az a hegy, amelyen próbára tette Isten Ábrahám hitét és engedelmisségét. Ott kellett volna feláldoznia Izsákot. Ezen a hegyen építette fel később Salamon a jeruzsálemi templomot.

Mózes. Amikor a fáraó elrendelte, hogy minden újszülött zsidó fiút meg kell ölni, Mózes az anyja egy gyékénykosárba téve a Nílus-part nádasában rejtette el. Ott talált rá a fáraó leánya s elhatározta, hogy felneveli. Mikor dajkát keresett neki, az ott várakozó Mirjam az anyjukat hozta el kisöccse gondozására. Mózes a fáraó leánya egyiptomi-nak neveltette, s ő adta neki a Mózes nevet, ami azt jelenti: „a (sásból) kihúzott”. Anyjától azonban megtudta Mózes, hogy ő zsidó, s amikor egy honfitársa védelmében megölt egy egyiptomit, menekülnie kellett. Így került a midjaniták közé s lett a midjanita pap, Jetró juhainak az őrzője, majd Jetró veje. A nyáj őrzése közben az Úr egy égő csipkebo-korban jelent meg neki, s megbízta népe kiszabadításával. Ez a fáraó ellenkezése miatt csak az egyiptomi tíz csapás után történhetett meg, de ekkor a zsidók az Úr oltalmából Mózes vezetésével száraz lábbal kelhettek át a Vörös-tengeren, az őket üldöző fáraót és seregét azonban elnyelték a visszatorlódó habok. A pusztai vándorlás idején kapta meg Mózes az Úrtól a tíz parancsolatot s a szövetség ládájának meg a szent sáturnak az elkészítésére, az ünnepek megtartására és a papi szolgálatokra vonatkozó rendelkezéseket. Noha az Úr mannával és fűrjekkel táplálta népét a pusztában, nappal felhő-, éjjel tűzoszlop képében vezette őket, Mózes-szel vizet fakasztatott a sziklából, a zsidók mégis többször lázadoztak és hitetlenkedtek. Az ígélet földjét kipuhatóló kémek jelentésére nem mertek harcba bocsátkozni a föld elfoglalásáért, ezért negyven évig kellett zarándokolniuk, s csak a következő nemzedék foglalhatta el az ígélet földjét. Ezt a földet Mózes is csak egy magas hegy csúcsáról tekinthette meg, ő már nem léphetett be oda. A honfoglalás feladata utódjára, Józsúéra hárult. De Mózes, aki Isten szavának engedelmeskedve vezette és formálta egységes nemzeté népét a pusztai vándorlás idején, a zsidóság emlékezetében mint a nép vezére, fő prófétája és törvényhozója élt tovább.

Mózes első könyve. Más néven Genézis, azaz az eredet, a kezdet. E könyvből megtudjuk, hogy Isten az élet és a mindenség teremtője. Ő teremtette az embert s helyezte el egy csodálatos szépségű kertben. Az ember azonban fellázadt Isten ellen, ezért bűnhődni kellett. De Ádám és Éva kiűzetése az Éden kertjéből, az özönvíz és a Babel tornya építése közben támadt nyelvzavar sem vonta ki az embert Isten irgalma és gondviselő, sőt megváltó kegyelme alól. Ábrahámmal, Izsákkal és Jákobbal Isten megváltó tervének új szakasza kezdődött. Szövetséget kötött Izrael népével és mint saját népét vonta őket magához. Rajtuk keresztül hirdette meg üzenetét az emberrel való szándékáról. A Genézis mondja el, hogyan kezdődött Isten üdvterve, amely a végső csúcshoz, Jézus Krisztushoz vezet. Nem tudományos mű, hanem hitvalló beszámoló a világ teremtéséről és a világtörténelem kezdetéről, amelyből egyaránt megláthatjuk Isten szerető szándékát az emberrel, valamint az embernek Isten közeledésére adott választát.

(Cecil Northcott *Bibliai lexikon gyerekeknek* című könyve alapján)

Olvastad már?

Ugye Te is hallottad már, amikor a felnőttek – sóhajtván, legyintve, ki pedig felháborodva – azt mondják: A mai gyerekek nem olvasnak, csak a képernyőt bámulják...

Mi másként gondoljuk. Hiszünk abban, hogy Ti is szeretitek a könyvet. Ebben a rovatunkban egy-egy közkedvelt ifjúsági regényből vagy meseregényből mutatunk be egy szemelvényt. Azok számára, akik még nem olvasták: kedvcsinálól, azoknak pedig, akik már kétszer vagy háromszor is: az emlékek felidézéséül.

Karinthy Frigyes

Tanár úr, kérem

(Részlet)

A bukott férfi hosszan álldogált a tanári szoba ajtaja előtt. Már mindenki hazament, egyenkint szállingóztak a tanárok is. „Alászolgája”, mondja udvariasan hússzor egymásután, és udvariasan meghajtja a fejét. Ő azonban Schwickert várja, ő igen, már tizenegy óta várja Schwickert, akivel röviden és nyugodtan és érctelen hangon fog beszélni. „Tanár úr” – ezt mondja majd Schwickernek –, egy ember életéről van szó. Nem akarom, hogy szerencsétlenség történjen, tanár úr, ezt ön sem akarhatja. Ön nagyon jól tudja, hogyan történt a dolog – beszéljünk férfiasan, nyíltan, ember az emberhez. Én akkor, igen, ön tudja mikor, mikor azt mondtam, hogy Nyolcadik Henrik, magam is tudtam, hogy nem Nyolcadik Henrik, hanem Harmadik Richárd, s már a következő pillanatban ki is igazítottam volna, mert Nyolcadik Henrik csak úgy kicsúszott a szájamon. De ön – nem bírálni akarom önt, csak hidegen megállapítom a tényt –, ön azonnal leültetett engem. Ne vizsgáljuk, hogy törvény és szokás szerint tette-e ezt – én azt akarom, hogy egymás közt intézzük el ezt az ügyet. Bemegyünk ide a tanáriba, ön áthúzza az elégtelent és alul ezt a mondatot „Osztályisméltlésre utasítatik”.

Aztán elválnak egymástól, mint férfi a férfitől. Ön talán csodálkozik, hogy ilyen szokatlan hangon hall beszélni – nos, hagyjuk ezt. Hogy önök engem félreértettek, azt jól tudom, zárkózott természetemnek köszönhetem – nem volt okom nyilatkozni eddig, és mit beszélhettem egy olyan környezetben, amely meg nem érthet engem?”

Így fog beszélni a bukott férfi, és Schwicker, aki meghökkenve hallgatta végig, egyszerre megáll, mélyen a szemébe néz, majd kipirul és hirtelen a kezét nyújtja. „Neugebauer – mondja Schwicker –, elég. Én értem önt. Adja ide azt a bizonyítványt. Ön rideg embernek hitt engem, de én nem tudtam eddig, kivel van dolgom, Neugebauer.”

Igen, a bukott férfi így fog beszélni Schwickerrel. Miért hát, hogy a bukott férfi mégis riadtan húzódik vissza, valahányszor kinyitják az ajtót. Már kettő felé jár az idő, s ő tizenegyre hazáigérkezett a bizonyítvánnyal – jó volna, ha Schwicker jönne már – vagy miért volna jó? Hiszen ő nem is akar hazamenni – van neki hazája, a bukott férfinak?

De íme, itt jön Schwicker... igen, beszél hátrafelé valamit, most nem lehet megszólítani. Most se, most

megy a lépcső felé – jerünk utána, majd a lépcsőn. Nem, a lépcsőn mégse lehet, annak semmi formája, – majd a portás ajtaja előtt. De a portás kinn áll az ajtóban, nem lehet... itt nem lehet... De mi ez, hiszen mindjárt kimegy a kapun és aztán...

– Kérem szépen, tanár úr... tanár úr, kérem...

– Na, mi az? Mit akarsz?

– Kérem szépen, tanár úr, itt az van... itt az van...

– Mi van? Hogy hívnak?

– Ja, te nálam megbuktál! Na, csak erigy haza, aztán majd készülsz a pótvizsgára.

– Igenis, tanár úr. Alászolgája.

– Nem fog megártani egy kis tanulás a szünidőben.

És Neugebauer udvariasan vigyorog.

– Igenis, tanár úr. Alászolgája.

– Szervusz.

A bukott férfi hajlong, és megindul a körúton. Nem sok értelme van annak, hogy megindult, mert ugyan hova menjen? A Schwickerrel való beszélgetés csak valami fásult, tompa érzést hagyott maga után, nem csalódottságot. Hiszen nyilvánvaló volt, hogy így lesz, hiszen ő nem is akart Schwickerrel beszélni, mi dolga neki ezekkel? Mi van még hátra?

No igen. Néhány utca, amin végigmegy – néhány bolt – néhány fanyar, férfias gondolat az élet ostobaságáról, az emberek hitványságáról – aztán az a kis dolog. Hagyjon hátra valami írást? Minek? Talán egy pár sort. Így: „Inkább vagyok első Uticában, mint Rómában a második....” hm, biztosan Uticában mondta ezt Caesar? Nem, nem biztos, hogy ott mondta... ott valami más történt, tudta, de elfelejtette... majd így írja: „Inkább vagyok a halálban a második, mint az életben az első...” Igen, ez biztosan nagyon szép, bár ő nem nagyon érti, de azok majd, azok érteni fogják... a nyomorultak... hát csak értsék. Inkább vagyok a sírban az első...

A bukott férfi szemei előtt színes, szivárványos felhőske ugrál, a toroka elszorul, és csak most veszi észre, hogy az egész idő alatt, míg ezeket elgondolta, majdnem hangosan énekelgette magában a tornaünnepély indulójának a tenorját, amit betanult:

*„Fel, hazánk hű nehem-zehe-déke,
Itt a pálya, itt a tér –
Ittatér!”*

Ezt énekelte, közben ugrált és viaszkosvászon táskájával a falakat csapkodta. Azonkívül valami nyugtalan érzése is volt, mintha elfelejtett volna valamit, amit pedig előbb el kell intézni. Mi is volt az, istenem, mi volt, pedig ma reggel na-

gyon elhatározta. Üveglénia... nem, gőzturbina... nem, hisz arról nem is álmodhat egyelőre, míg az öt forint együtt nincs, pedig az mikor lesz! Legfőljebb jövő elsején... aha, tudja már, ceruzahegyező... és és még valami, igen, mustkolbász.

Mustkolbász! A nyál összefolyik a szájában. Milyen furcsa neve van, mi lehet az? Olyan barna, bütykös valami, ott lóg a csemegekereskedésben – de túlvilágian jó lehet, must is, kolbász is. Egyelőre ez, mindent nem lehet egyszerre – a kocsonyás pisztráng, az még a jövő zenéje. Mennyi pénze van, lássuk csak. Az nyolc, meg három, hatosban, meg hat krajcár is, egy fillér, azt esetleg el lehet sütni krajcárnak. Összesen közel három korona.

Két perc múlva megvan a ceruzahegyező, s további két perc múlva a bukott férfi ott áll a csemegekereskedésben. „Ebből harmincér”, mondja, és piszkos kis ujja reszket, amint kinyújtja, a toroka meg lüktet. Hirtelen elszánás, halálos könnyelműség önti el, megmámorosodik. „Meg húsz deka törmelék csokoládét is kérek... Azt hiszem, elég... meg kérek húszért ementálit is... meg huszonötér abból a vörösből...lazac? ...kérek abból is...”

Mindent külön, csinosan becsomagolnak, és ő hagyja, bár tudja jól, hogy nem érdemes, hiszen a legközelebbi kapu alatt úgyszólván felbont mindent. Két korona tíz... tesék... néhány hatost visszakap.

A kapu alatt felbont mindent, és a zsebébe gyúri. Kezdi az ementálin, vastag darabokat tör le bent a zsebben, és hirtelen dugja a szájába, majd megfűl, kivörösödik. Aztán a mustkolbászt eszi meg... aztán a lazacot... Mintha köveket raktak volna a gyomrába. Mindegy, vesszen minden, következik a törmelék csokoládé, az jó, az meleg és édes és omlós. Ez is megvan, de most milyen nehéz a gyomra... most valami könnyű kellene... ami felüdíti, felfrissíti. „Hogy ez a narancs?” – Persze drága, az utolsók közül, mindegy. Mi van még? Kilenc krajcár maradt, mihez kezdjen vele? „Kérek kilencért törökmézt.”*

És most itt megy ő, a bukott férfi, a Nefelejcs utcában – hogy került ide? Mindegy. Megy, megy a hosszú Nefelejcs utcán, benéz a kapuk alá, nehéz, nehéz érzéssel belül... és nem tudja, a gyomra nehéz-e vagy a szíve. Benéz a kapuk alá, rágja a törökmézt, csak rágja... körös-körül halálos üresség, céltalan élet, hideg igaztalanság. Valami jajongó, egyforma hang kíséri, végtelenül makacsul, lerázhatatlanul... jajongó, pokoli gyötrellemmel.

„Fel hazánk hű nehem-zehe-déke...”

Kínlódva rágja a ragacsos, foghoz tapadó csirizt, és a nyála és a könnye fuldoklón csurog le a torkán.

* törökméz – cukorból és mézből készült, szivacsos, nyúlós édesség.

Hedge Hog

A kávédaráló születésnapja

A vadszőlővel benőtt, öreg ház a városka szélén állt. Valaha szebb napokat látott, az Idő azonban lekoptatta a zöldre festett ablakkereteket, a Nap pedig kifakította a piros cserépetetőt. Nyáron viszont csodálatos virágok nyíltak a kertjében, télen pedig cinkecsapatok csipegették a magokat a diófán függő etetőből.

Kicsike volt a ház, mindössze egy szobából, konyhából és egy kamrából állt. Ebben a kamrában lakott egy öreg kávédaráló. Nem elektromos és programozható, mint a mai társai, hanem kézzel hajtható. Bizony, már felette is eljárt az idő. Fából készült dobozáról helyenként lepattogzott a lakkozás, sárgaréz hajtókarját pedig zöld rozsdá borította. A középső polcon állt, a legtávolabbi sarokban, és már évek óta senki se nézett felé. Csak az egerek barátkoztak vele, ők viszont minden éjjel meglátogatták, tátott szájjal hallgatva a szebbnélsebb meséket. Igen, az öreg daráló sok mesét tudott, még azokból az időkből, amikor kézzel darálták a kávé, és fával fűtötték a konyhai tűzhelyet. Néha hajnalig fennmaradtak, és az egerek még a szokásos gyűjtögetésről is megfeledkeztek.

Egy este a kávédaráló csendben maradt, csak sóhajtozott magában. Látszott rajta, hogy szomorú. Az egerek eleinte türelmesen vártak, majd az egyik megkérdezte, mi is bántja szegényt.

– Bizony, bizony, barátaim holnap leszek kerekén százéves – sóhajtozta. – Valamikor mindennap én daráltam a kávé, volt úgy, hogy naponta többször is. Nagy becsben álltam, ragyogóan tisztán tartottak. Most pedig? Megkoptam, megöregedtem, nem keltek senkinek.

Többet nem szólt, csak tovább sóhajtozott, és lassan álomba merült. Az egerek csendben elsomfordáltak, a polc túlsó végében telepedtek le.

– Száz év az sok? – kérdezte a legkisebb egérke.

– Nagyon sok – bólogtak az idősebb egerek. – Még egy kávédarálónak is.

– Vajon mit tehetünk érte? Hisz olyan szomorú szegény! – kérdezte valaki.

– Találjunk ki valamit! Adjunk neki sajtot! Diót! – hallatszott mindenfelől.

– Ez így nem jó – monda a legöregebb egér. – Valami olyan ajándékot kell kitalálni, amitől boldog lesz.

Sokáig tanakodtak, egymás szavába vágva, néhányan össze is veszték azon, hogy vajon mivel is lepjék meg idős barátjukat. Végül az öreg egérnagymama adta az ötletet, ami mindenkinek tetszett.

– Szerintem az lenne a legjobb, ha ismét munkát adhatnánk neki. Van itt egy csomag szemeskávé, megtöltjük, daráljon ismét. Ezen kívül kifényezzük, megtisztítjuk, amíg alszik.

– Jó lesz, jó lesz! – cincogták az egerek, és szétfutottak a szélró-

zsa minden irányába, hogy megvalósítsák a nagy tervet.

Ők tudták a legjobban, mi és hol található a kamrában. Ismertek minden tárgyat, minden zugot, minden mórzsát. Csoportokra oszlottak, mindenki serény munkához látott. Egyesek kirágták a kávézacskót, a többiek szemként hordák a kávé egy gyufáskatulyába, nem messze a darálótól. Mások apró rongydarabokat hoztak, étolajba mártották a farkukkal, és óvatosan bekenték az alvó kávédarálót. A többiek száraz, puha rongyokkal fényesre polírozták. Egy másik csoport megtalálta a tisztítószert, és a réz alkatrészeket fényesítették ragyogóra. Egész éjszaka dolgoztak, megállás nélkül. Még nem kelt fel a Napocska, amikor elkészültek. Kicsit fáradtan, de elégedetten szemlélték az eredményt. A vén daráló csillogott-villogott, éveket fiatalodott.

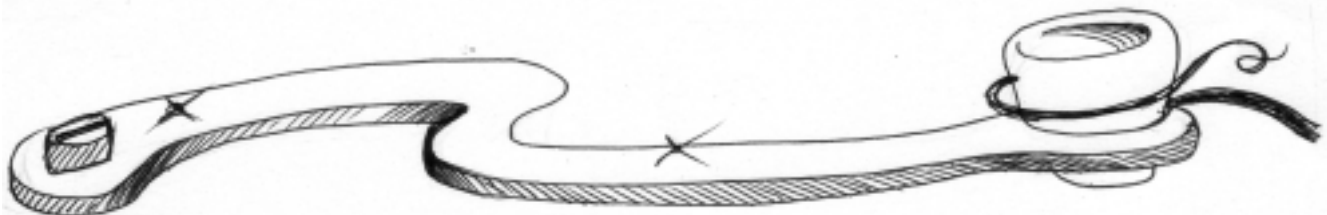
Ekkor ébredt fel a kávédaráló. Álmosan nyújtózkodott, megropogtatva öreg alkatrészeit. Első pillantása a népes egércsoportra esett.

– Hát ti? – kérdezte. – Mit kerestek itt ilyen korán reggel?

– Boldog születésnapot! – cincogták az egerek kórusban.

– Tényleg, hisz ma van – dünnyögte a kávédaráló.

Ekkor nekilódultak az egérkék. Felkapaszkodtak a darálóra, kinyitották a nyílást a tetején, beleszórta a kávészemeket, és a legerősebb egér a farkával forgatta a hajtókart. A többiek egy apró tükröt tartottak

öreg barátjuk elé. Szegény kávédaráló nem jutott szóhoz meglepetésében, csodálkozva szemlélte a tükkörképét, nem hitt a szemének. És hogy ismét munkába állt, azt szinte álomnak hitte. Élvezettel őrlte a finom kávé, vén alkatrészei ropogtak, csikorogtak, de becsülettel végezték dolgukat. Hamarosan finom kávéillat töltötte be a kamrát.

Amikor befejezték, az egerek körülvették az ünnepeltet, megfogták egymás farkát, és körtáncot jártak, vidám dalocskákat énekelve. A kávédarálónak végre megjött a szava:

– Köszönöm, barátaim! – sutogta. – Rég voltam ilyen boldog!
– Szívesen! – cincogták az egerek.

A hajnal első sugarai besütöttek az ablakon, megcsillantak a

kávédaráló réz alkatrészein. Ekkor nyílt a kamraajtó. Az egerek szétrebbentek a rejtekhelyük felé. A ház fiatal gazdasszonya lépett be.

Nemrég vették meg a kis házikót, fiatal házassókként a férjével. Azóta csinosan berendezték, otthonossá tették. De az öreg kávédaráló valahogy nem keltette fel a figyelmüket a kamra mélyén. Most azonban rögtön megérezte a friss, finom kávéillatot. Pillantása a darálóra esett. Csodálkozva vette kézbe és kivitte a konyhába.

– Te daráltál kávé? – kérdezte a férjét.

– Én nem – jött a válasz.

– Akkor vajon kicsoda? És honnan került elő ez a gyönyörű kávédaráló?

– Nem tudom. Biztos a nagymama találta valahol a házban, amikor tegnap itt volt. Bizonyára ő volt az, aki ledarálta a kávé.

– És milyen finom az illata! – mondta mosolyogva a fiatalasszony.

Megtöltötték a kávéfőzőt, és amikor elkészült az aromás, forró ital, úgy érezték, soha ilyen finom nem volt a reggeli feketekávé.

Attól a naptól kezdve mindig az öreg darálón darálták a kávé. A konyha dísze lett, és nagy becsben tartották. Éjszakánként, amikor elcsendesedett a ház, az egerek meglátogatták barátjukat. Az ifjú és az idősebb egérmendezék pedig szájatva hallgatta csodálatosabbnál csodálatosabb meséit.

Tóth Elemér

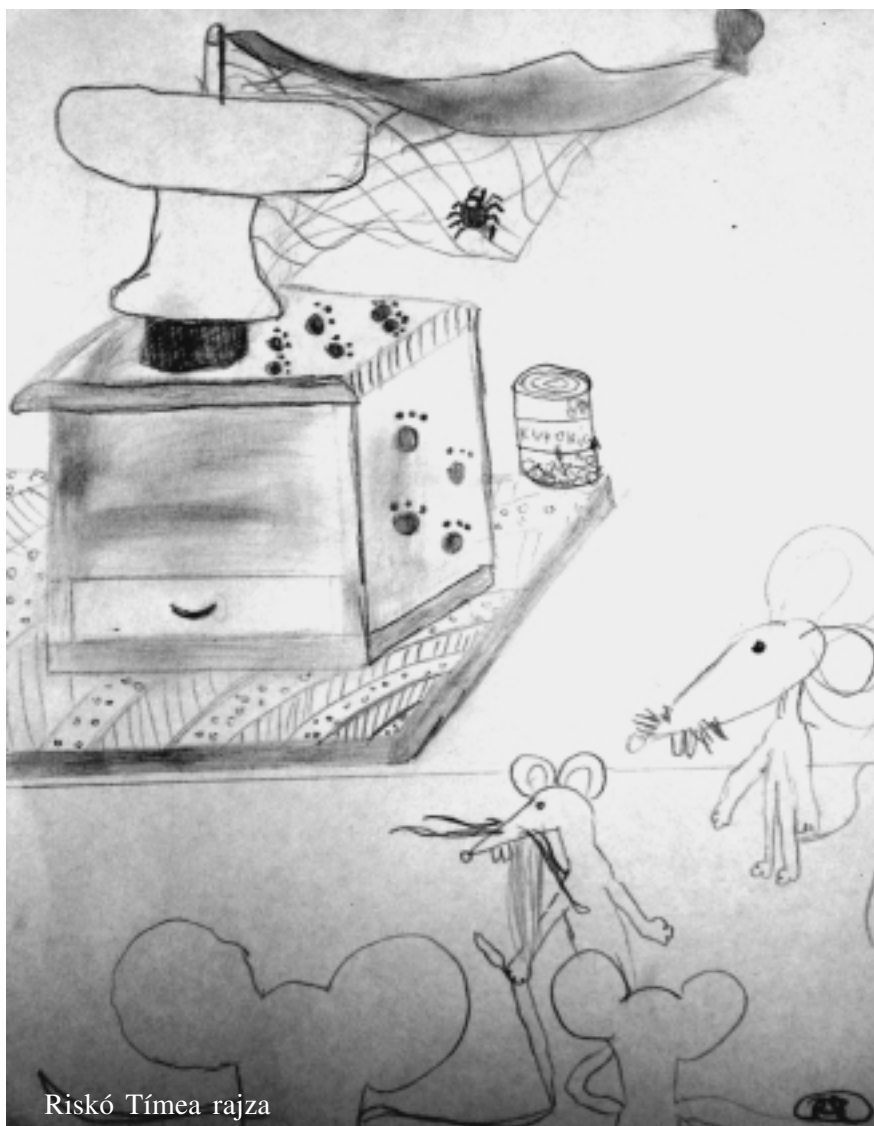
Egerek

Egy egér,
két egér,
három, négy:
mi készül itt,
mi itt ez a
nagy nyüzsgés?

Öt egér,
hat egér,
hét meg nyolc:
a kamrában
üres lassan
minden polc!

Szalonna,
sódar és
kolbász, sajt:
minden eltűnt,
ki látott már
ily nagy bajt?!

Egerek,
cincogi
egerek:
no, a macskám
majd elbánik
veletek!

Riskó Tímea rajza

Jókedvű magyar irodalmunk

Szemezgetés Petőfi Sándor költészetéből (4. rész)

Meg kell emlékeznünk az *irodalmi névadás* problémájáról, ugyanis számos azoknak a Petőfi-műveknek a sora, amelyekben a névanyag fontos szerephez jut.

Van, amikor szokatlanságával ragadja meg a figyelmet (*Okatootáia*, 1847). Más verse esetében Petőfi refrénbe helyezett egy életutat: „*Sári néni*, hej, mikor kendet még / *Sárikámnak*, húgomnak nevezték!” (*Sári néni*, 1847). Ehhez hasonlóan már-már dramaturgiai jelentőséget kap a *Kukorica Jancsi – János vitéz* névváltoztatás, 1844-ből.

A beszélő név felbukkanására a fiatal Petőfinél említsük példának *Harangláb*-at, „a fondor lelkületű egyházfi”-t *A helység kalapácsá*-ból, ugyancsak 1844-ből. Joggal állítható mellé *Bagarja* uram is, „a csizmacsinálás / *Érdemkoszorú*za művésze”, aki utóbb már csak díszítő megnevezésével szerepel, mint „a béke barátja”, foglalkozására ezentúl csupán beszélő neve utal.

A korai, az úgynevezett *népdalköltői korszak*ában Petőfi is úgy alkotott nevet, ahogyan a korszak betyárballadáinak névtelen alkotói. Családnév helyett a személyiség alaptulajdonságára közvetlenül vagy közkeletű szimbólummal utaló ragadványnevet szerepeltetett, amelyet az utónév becézett formája követett: *Líliom Peti* (1844-ből), *Szilaj Pista* (1845-ből). Ebbe a sorba tartozik, az 1844-ben született történetével együtt, *Kukorica Jancsi* is: „*Kukorica* között találtak engemet, / *Ugy ruházták rám a Kukorica* nevet.”

A beszélő nevek használata okkal joggal idézi fel a *kollégiumi diákirodalom* semmit nem tisztelő, mindent „*lerántó*” szabadszájúságát, amely Petőfinék is előkép lehetett, illetőleg volt is.

Az irodalmi névadás másik módszere a név hangalakja keltette hangulat alkalmazása, maradjunk most csak egyetlen példánál, ez az *Orbán* című Petőfi-vers 1845-ből: „*Komor, mogorva* férfiú / *Volt Orbán*...”

Orbán

*Komor, mogorva férfiú
Volt Orbán,
Bár oly vidám hajnal pirult
Az orrán.
De hisz mogorva ép azért
Volt Orbán,
Mert oly vidám hajnal pirult
Az orrán.*

*Oka egyébiránt maga
Volt Orbán,
Hogy oly vidám hajnal pirult
Az orrán.
Temérdek borfélét ivott
Meg Orbán,
Vidám hajnal azért pirult
Az orrán.*

Pest, 1845. február–március

Érdemes tudnunk arról, hogy 1873-ban már a *Suomen Kuvalehti* nevű magazin és más finn folyóiratok is közöltek Petőfi-fordításokat, például: a *Falu végén kurta kocsmá*, a *Felsülés*, az *Európa csendes*, újra csendes... címűeket. A most említett fordításokhoz csatlakozó cikk szerzője Petőfi költői erejét hangsúlyozta, amelyet a költőnek a hazája és a népe iránti mély és eleven érzéseivel, forró szeretetével magyaráz.

Visszatérve költőnk korába, eleveintsük fel azt a tudásunkat, miszerint Petőfi többnyire kedélyesen és érzelmesen ír, azonban keserű, gúnyos, gyakran bosszúvágyó és frivol hangulatú is tudott lenni.

Petőfi Sándor emberi tulajdonságait és jellemének ellentétes vonásait a *dala*iba is átvitte, hozzávéve lángelméjét, így a *dal* műfajnak új célokat és új vonásokat tudott adni. Ezek közül legjellemzőbb az, hogy a humora, amelyet időnként cinizmusnak neveznek, lelkesedéssel vagy érzelmességgel párosul, ám a költeményt váratlanul keserű vagy gúnyos fordulattal

fejezi be. Eme kifejezésmódjával Petőfi igen hatásos tudott lenni, mert ez a vonás megvolt az ő személyes kedélyvilágában is. *A nap*, az *Egy szép hölgy emléke*, a *Mi kék az ég!*, a *Ki a szabadba!*, a *Holdvilágos éj*, az *Egy hajfürthöz*, a *Felsülés* című versei azok, melyeken ez a hatás észlelhető.

Felsülés

*Ebédre hitak. Elfogadtam
A meghívást nagy szívesen,
Nem az ebédre nézve,
Hanem mert vettem észre,
Hogy köztünk szép lány is leszen.*

*Svoltszép lány, mégpedig milyen szép!
Könnyű lehellet termete,
Fehér egén szemének
Sötétkék napok égtek...
De ez nem tartozik ide.*

*Csak hogy szép lányka volt,
nagyon szép,
S én ot tüstént megszeretém.
„Kigyúlt indulatommal
Ebéd után azonnal
Kirontok!” így elmélkedém.*

*Ebéd alatt erősen szítam
A szívverősítő italt,
Hogy a nagy pillanatban
Majd annál biztosabban
Vívhassem ki a diadalt.*

*De hah, a szíverősítő úgy
Megerősíté szívemet,
Hogy, az erőből aztán
Lábamban nem maradván,
Kirontanom nem lehetett.*

Eperjes, 1845. április

Országjáró útvjáról Pestre visszatérőben Petőfi Sándor meglátogatta nagyszalontai barátját, Arany Jánost. Az ott tartózkodásáról így emlékezik meg a híres *Úti levelei*-ben: „Életem legszebb napjai közé sorozom e hetet, melyet itt töltöttem, új barátom családi körében. Egyfelől a komoly vidámságú családapa, másfelől a vidám komolyságú családanya, s előttünk a két fecsegő, virgonc gyermek, egy szőke leányka, s egy barna kisfiú... ilyen koszorú övezi szívemet, és boldog vagyok.”

Ekkor írta Petőfi Sándor az *Arany Lacinak* című versét, a legremekebb magyar gyerekverset, keresztfiának, Arany Lacinak, Arany János hároméves kisfiának.

A vers további sorsáról Arany János maga értesíti levelében Petőfit, a felejthetetlen barátot: „Laci hozzá írt versedet könyv nélkül tudja (könyvből nem is tudhatná), s mily büszke vele, hallod. Akárki jó a házhoz, ismerős vagy idegen, első dolga keresni vagy kerestetni elő a lapot, s mutogatni a verset, hogy azt neki Petőfi Sándor bácsi küldte és még paripát is fog hozni... Julcsa könyvből olvasta, Laci hallgatta, úgy tanulták be.”

Arany Lacinak

*Laci te,
Hallod-e?
Jer ide,
Jer, ha mondom,
Rontom-bontom,
Ülj meg itten az ölemben,
De ne moccanj, mert különben
Meg talállok csípni,
Igy ni!
Ugye fáj?
Hát ne kiabálj.
Szájadat betedd,
S nyisd ki füledet,
Nyisd ki ezt a kis kaput;
Majd meglátod, hogy mi fut
Rajta át fejedbe...
Egy kis tarka lepke.
Tarka lepke, kis mese,
Szállj be Laci fejibe.
Volt egy ember, nagybajúszos.
Mit csinált? elment a kúthoz.
De nem volt víz a vederbe',
Kapta magát, telemerte.
És vajon minek
Meritette meg
Azt a vedret?
Tán a kertet
Kéne meglocsolnia?
Vagy ihatnék?... nem biz a.
Telt vederrel a kezébe
A mezőre ballag szépen,
Ott megállt és körülnézett;
Ejnye vajon mit szemlélhet?
Tán a fényes délibábot?
Hisz olyat már sokat látott...
Vagy a szomszéd falu tornyát?
Hisz azon meg nem sokat lát...*

*Vagy tán azt az embert,
Ki amott a kenderet
Áztatóba hordja?
Arra sincsen gondja.
Mire van hát?
Ebugattát!
Már csak megmondom, mi végett
Nézi át a mezőseget,
A vizet mért hozta ki?
Ürgét akar önteni.
Ninini:
Ott az ürge,
Hú, mi fürge,
Mint szalad!
Pillanat,
S odabenn van,
Benn a lyukban.
A mi emberünk se' rest,
Odanyargal egyenest
A lyuk mellé,
S beleönté
A veder vizet;
Torkig tele lett.*

*A szegény kis ürge
Egy darabig türe,
Hanem aztán csak kimászott,
Még az
inge is átázott.
A lyuk száján nyakon csipték,
Nyakon csipték, hazavitték,
S mostan...
Itt van...
Karjaimban,
Mert e fürge
Pajkos ürge
Te vagy, Laci, te bizony!*

(Szalonta, 1847. június 1–10.)

Kedves Olvasó!
Ugye, hogy érdemes levennünk a polcunkról Petőfi Sándor összes versét ismét és ismét?

Dr. H. Tóth István CSc, nyelvész

A víz hét csodálatos tulajdonsága

Az élet forrása a víz. Nélküle nem létezne élet a Földön. Az emberi test kb. 75 százaléka víz. De nemcsak az embereknek szükséges a víz, hanem a növényeknek és az állatoknak is. A csúcstartó a medúza, testének 98-99 százaléka víz.

Miért is fontos az élet számára a víz?

A VÍZ KARCSÚBBÁ TESZ

Ha sok vizet iszol, az felgyorsítja az anyagcserédet, ezáltal hamarabb megszabadulsz a méreganyagoktól és a felesleges kilóktól. A víz teltségérzetet ad, tehát, ha két fogás között éhes lennél, igyál meg egy jó nagy pohár vizet.

A VÍZ NÖVELI AZ ENERGIASZINTEDET

Ha fáradtnak és lehangoltnak érzed magad, akkor valószínűleg kiszáradtál. Igyál vizet, ami helyrebillenti az egyensúlyodat. Ne várd meg, amíg szomjas leszel, mert akkor már kiszáradtál. A víz segít a vörös vérszöveteknek az oxigén szállításában, és a különböző tápanyagokat is segíti eljuttatni a tested sejtjeihez. Elegendő mennyiségű víz esetén a szívednek sem kell annyit dolgoznia, nem kell olyan erősen pumpálnia a vért a testbe.

A VÍZ CSÖKKENTIA STRESSZT

Az agy 85 százaléka víz. Ha kiszárad, az elméd és a tested stressz hatása alá kerül. A kiszáradást úgy kerülheted el, hogy mindig van egy üveg víz az asztalodon vagy a táskádban, és bármit csinálsz, ha úton vagy, ha nem, kortyolgass!

A VÍZ SEGÍT AZ IZOMTÓNUS MEGTARTÁSÁBAN

Alvás közben is van az izomzatnak egy alaptartása, alapfeszessége, vagyis izomtónusa. Elegendő víz fogyasztásával nem lesz izomgörcsöd, és segít abban, hogy az ízületeid ne kopjanak. S amikor hidratált vagy, hosszabb és erőteljesebb izommunkára vagy képes anélkül, hogy fájna.

A VÍZ TÁPLÁLJA A BŐRÖDET

A víz egy természetes arckrém. Ha iszol, vízzel töltődnek fel a bőrsejtek, így az arc fiatalabbnak néz ki. Ez ugyan még nem érint, de 10-15 év múlva emlékezz erre a jó tanácsra! Az ivóvíz kiüríti a szennyeződések a szervezetből, javítja a vérkeringésedet, így az arcod tiszta, világos és ragyogó lesz.

A VÍZ SEGÍTI AZ EMÉSZTÉSEDET

Az ivóvíz elengedhetetlen a jó emésztés érdekében. A vízben feloldódnak a méreganyagok, és segít kijuttatni azokat a külvilágba az emésztőrendszereden keresztül. Ha a szervezeted kiszárad, akkor a megmaradt kis mennyiségű vizet a legszükségesebb helyen használja fel a tested, így a „hulladék” kiürítésére nem jut elég mennyiségű víz, aminek a következménye az, hogy ezek a mérgező anyagok felhalmozódnak a szervezetben belül, különböző betegségeket okozva.

A VÍZ CSÖKKENTIA VESEKŐ KIALAKULÁSÁNAK KOCKÁZATÁT

A fájdalmas vesekő mind a gyerekeknél, mind a felnőtteknél egyre nagyobb arányban fordul elő, mert nem isznak elegendő vizet. A veséd a víz segítségével tud méregteleníteni. Ha keveset iszol, kevesebb vízben tudja a méreganyagokat, a sókat, az ásványi anyagokat kiválasztani, ami nagyon megterheli a vesédet. Van, hogy a kevés folyadék miatt ezek az anyagok felhalmozódnak a vesében szilárd, kristályos formában, és így alakul ki a kő.

ELEGENDŐ VIZET ISZOL?

Igyál meg naponta másfél-két liter vizet! A megivott víz minősége sem mindegy, hogy milyen. Jó minőségű csapvizet igyál, vagy szénsavmentes ásványvizet. Egyszerű a recept, és még nem is fájdalmas: igyál megfelelő mennyiségű vizet, így sok kellemetlenségtől kímélheted meg magadat.

Jó Pajtás, Szerbia

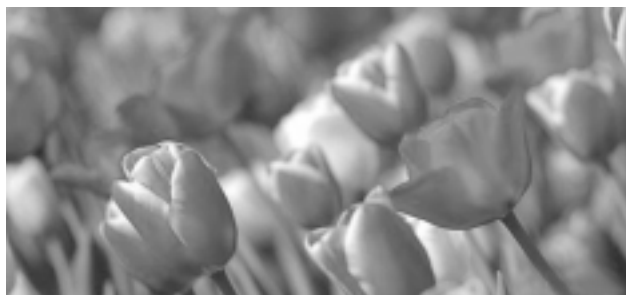
Növényi jelképeink

DR. FODOR FERENC NYOMÁN

A virágok végigkísérik életünket születésünktől a halálunkig. Részei vallásunknak, történelmünknek, színesítik ünnepnapjainkat, díszítik kertjeinket és lakásunkat. Érzéseinket és gondolatainkat is velük szimbolizáljuk. Bennük az ember jobbik énje, természet iránt érzett szeretete testesül meg, ezért földi világunk örök érvényű jelképeivé váltak.

Minden virág egyszerűségében maga a szépség, a természet tökéletes művészeti alkotása. Mégis, amíg a legtöbb útszéli virágra ügyet sem vetünk, addig a virágboltokban gyakran sok ezer forintot költünk egy ritka orchideára. A növényeknek tehát pénzben számított értékük is van. A régmúltban olyanok is akadtak közöttük, amelyeknek a termése az arany, illetve az ezüst árával vetekedett. Ezeket fizetőeszközként is használták. A dél-amerikai azték és maja indiánok például a kakaó termésével, a kakaóbab mandula nagyságú, vörösesbarna magjával fizettek a piacon. Az 1500-as évek Mexikójában a pénzgazdálkodás a kakaóbabon alapult. Az első terméseket Kolumbusz hozta Európába, és a XVII. század közepén még aranyat adtak érte. Természetesen nem ez volt az egyetlen növény, amelyet fizetőeszközként is használtak.

A termények régen cseréértéket képviseltek. A fűszerek, különösen a távoli világokból származó ritkaságok gyakran helyettesítették a pénzt. Közülük talán a *bors* a legismertebb. Az indomaláj őserdők kúszónövényét az ültetvényeken alacsony fákra futtatják. Érett termésfüzéreiből a terméssal lehántolásával készítik a fehér borsot, míg a zölden leszedett, majd kiszáritott terméssből lesz a fekete bors. Már az ókori görögök is ismerték, de a középkorban olyan fontos kereskedelmi cikké vált, hogy értéke elérte az aranyét, és a mérlegen is azzal egyenlítették ki. Nem csoda, hogy ez is fizetőeszköz volt.

A BÉKE ÉS A SZERELEM VIRÁGAI

Európa igen nagy becsben tartotta az *olajfát*. E közel-keleti növény terméséből préselt olívaolaj évezredek óta fontos élelmiszer, amelyet főzésen kívül konzerválásra is használtak, és pincékben raktározottak. Emellett testápolásra, világításra és vallási szertartásoknál is alkalmazták. A királyokat és a főpapokat finomított olajjal kenték fel. Jelentőségét mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy Krisztus az Olajfák hegyén, a Getsemáne-kertben töltötte elfogatása előtti utolsó óráit. Az olajág manapság is a béke szimbóluma: a Noéhoz érkező békegalamb olajágot tart a csőrében.

Kedvelt tavaszi virágunk, a *tulipán* is emlékezetes karriert futott be az évszázadok során. Vadon élő állománya Dél-Európában, valamint Kis- és Közép-Ázsiában őshonos, ebből alakították ki a sok ezer szebbnél szebb fajtát. Európában a XVI. század közepe óta termesztik. Hollandia járt élen a nemesítésben. A tulipánszeretet azonban később sokkal inkább a hagymák értékének, semmint a virágok szépségének adózott. Nemcsak kertészek és virágkereskedők, hanem spekuláns kereskedők is termesztették.

A valóságos tulipánhisztéria kiváltó oka az volt, hogy a hagymák ára csillagászati magasságokba szökött. Az 1800-as években az „Örök Augusztus” fajta hagymája például már 1500 angol fontot ért. A tulipánhagyma kereskedelméből némelyek meggazdagodtak, mások elszegényedtek. Virágtőzsde alakította a termesztők sorsát. A tulipánláznak végül az Amerikából áthozott olcsó, mindenki számára elérhető tulipánok tömege vetett véget.

(Következő számunkban folytatjuk)

Természettűvár, Magyarország

Vickek-Mickek

– Nagymama, miért olyan nagy a szád, a szemed, az orrod...?

– Jaj, Piroska, menj már azzal a nagytóval!

***

A katona őrt áll az erőd tetején. Egyszer csak lekiabál:

– Kapitány úr, jönnek az indiánok!

– Barátok vagy ellenségek?

– Valószínűleg barátok, mert együtt jönnek.

***

– Foglalkozása?

– Postán dolgozom, leveleket pecsételék.

– Nem unalmas?

– Nem. Mindennap más a dátum.

***

– Hány órát alszol, Pistike?

– Két-három órát.

– Szerintem az kevés.

– Mind az 5 órán azért nem merek aludni!

A Mi Újságunk, Magyarország

Feladat
Miért költöznek ősszel a madarak?

Kovács András Ferenc

Cinóber Encián

Túl a svájci Sajthegyen,
túl az Óperencián
egy ruhásszekrény megett
élt Cinóber Encián.

Nem volt nála szebb egér
Alcinc és Felcinc között,
merthogy ő hétköznapra is
ünneplőbe öltözött.

Hisz tehette! Nem vala
holmi csipcsup lyuklakó:
vén szekrénye mélyiben
mázsaszámra állt zakó...

Mit zakó! Frakk, sál, zsabó,
pantalló, kalap, csuha,
kockás sapka, s mit tudom,
mennyiféle jó ruha...

Hogy csodálták! Szájukat
tátották csoportosan,
hogya néha megjelent
spencerében sportosan...

Egy szó mint száz: öltözék
nem volt rajta gyatra, bő,
mert nagy gondot fordított
bármely új divatra ő.

Oly nagyot, hogy mindenét
már ha rég divatja ment,
összerágtá, hisz minek
tartaná halomba bent?

Ám a szekrény győzte még,
köpte még az ingeket
és ruhákat, mikben ő
majd a korzón integet...

S minden ismerős egér
séta közben visszaint,
s összeség: „Cinóberünk
jól kiöltözött megint...”

Évre év, divatra meg
más divat jött esztelen,
ő csak rágott s öltözött,
hogy korzózna fesztelen...

Róla szállt a szóbeszéd:
„Rajta óbeszép az üng,
nemhiába – csak nekünk
öltözik Cinóberünk!”

Mily csapás! Mely kárhozat!
Most, divatfi, légy ügyes,
mert kiadta mindenét
már a szekrény: réműres!

Vége – összerágotott.
Bár egy ósdi rossz kabát,
annyi sincs, hogy egy egér
még kicsípné jól magát...

„Fránya szekrény!” – így kiált
fel Cinóber, s mert esztét
veszti majdnem: bútorát
kezdi rágni szerteszét...

Sem szekrény, se szép ruhák.
Szégyenében mit tegyen?
Usgyi – pőrén elszalad
túl a svájci Sajthegyen.

Alcinc és Felcinc között
fut Cinóber Encián,
bár a híre fennmarad
túl az Óperencián.

Cseh Katalin

A szülőkről

Anyukám és apukám is
jót akarnak nekem.
Mindig ezt hangoztatják.
Csak az a baj, hogy ami
számukra jót jelent,
az nekem nem mindig jó.
És fordítva is így van.
Hogy kinek van igaza,
csak akkor fog kiderülni,
amikor én is felnőtt leszek.
De lehet, hogy még akkor sem,
mert szülők és gyermekek között
sohasem lehet egyetértés,
túl nagy a korkülönbség közöttük.

Miért nem hullatják el őszen leveleiket a tölgyek?

Észak-amerikai indián népmese

Két, régóta harcban álló indián törzs végre békét kötött. Elszívták a békepipát, s hogy a békét megpecsételjék, az egyik törzsfőnök a lányát felajánlotta a másik fiának feleségül. Gyönyörű teremtés volt a törzsfőnök lánya, így a fiú szívesen fogadta az ajánlatot. A lány azonban kétségbeesetten vette tudomásul a hírt. Az apja akarata ellen azonban nem szólhatott, ezért csak ennyit kért:

– Engedelmeskedem, apám, az akaratodnak. Tudom, hogy a legjobb férjet választottad számomra. A házasság azonban komoly dolog, és én még nem érzem magam elég felkészültnek. Kérlek, adj egy

kis időt, csak akkor tartsuk meg az esküvőt, ha a tölgyfáról minden levél lehullott.

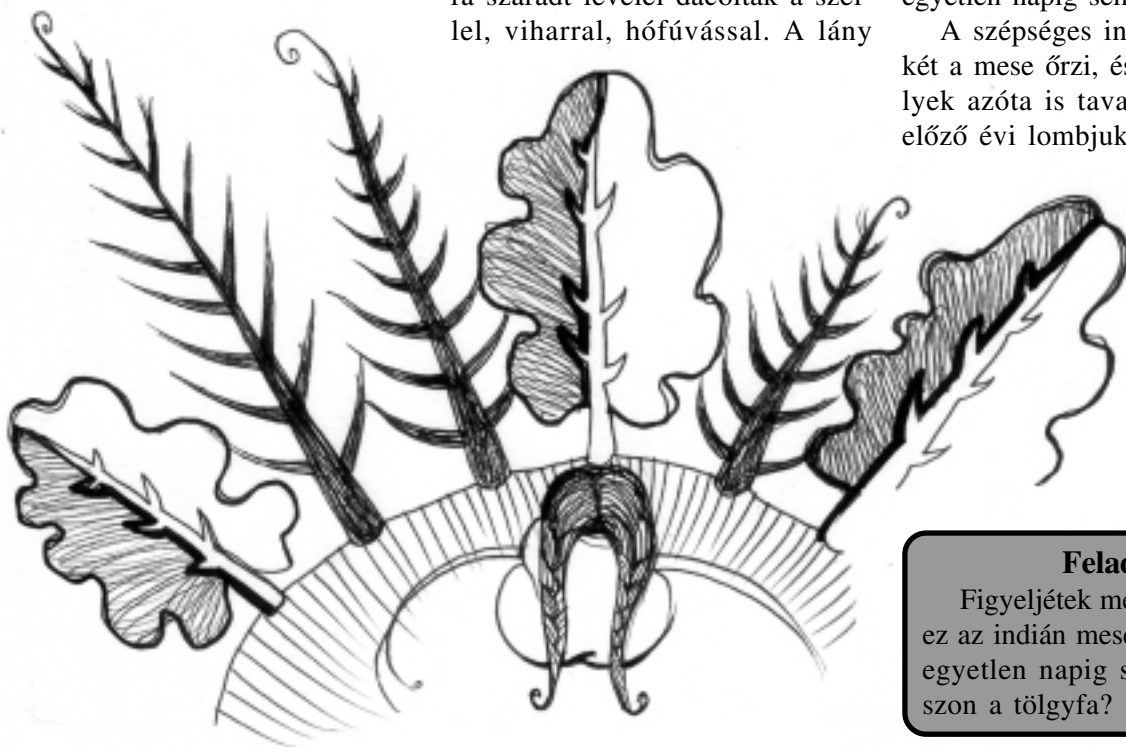
Az öreg indián örült, hogy a lánya nem tiltakozik, így szívesen beleegyezett a kérésbe. Annál is inkább, mert közeledett az ősz, sárgultak-vörösödtek a falevelek. A lány pedig éjjel kiment az erdőbe, és imádkozott a Nagy Szellemhez, segítsen rajta, ne kelljen az ellenszenves, idegen törzsbéli fiúhoz feleségül mennie.

Haladt az esztendő a maga útján. A fák lombkoronája egyre színesebb lett, majd hullani kezdtek a levelek, a hideg őszi szelek egymás után csupaszították le a fákat. Csupán a tölgyek már-már barnára száradt levelei dacoltak a széllel, viharral, hófúvással. A lány

örömmel látta: bár minden fa lehullatta levelét, a tölgy még nem. Az édesapa nem szegte meg ígéretét. Várta, hogy lehulljon a tölgyfa minden levele.

A Nagy Szellem, akihez az indián lány fohászkodott, meghallgatta a lány kérését, és nem engedte, hogy a tölgyek lombjukat olyan könnyen elszóráják. Kopaszon dideregtek a többi fák, majd tavasszal enyhülés simogatta az ágakat, a tölgyfán még mindig volt levél. Duzzadni kezdtek a rügyek, majd kipattantak, csak a tölgyön csúfoltak a tavalyi szárazak. Mire az utolsó levél is lehullott, már teljes pompájukban kibomlottak az új üde-zöld levelek. A tölgyfa egyetlen napig sem állt csupaszon.

A szépséges indián lány emléket a mese őrzi, és a tölgyek, melyek azóta is tavaszig megtartják előző évi lombjukat.

Feladat

Figyeljétek meg, igaz-e, amit ez az indián mese állít. Valóban egyetlen napig sem áll csupaszon a tölgyfa?

Az iregi kakasok

Magyar népmese

Hol volt, hol nem olt, Üregen innen, Dorogon túl, volt egyszer egy bíró Iregen. Az iregi bírónak volt egy kisfia meg egy kiskakasa.

Hogy, hogy nem, ez a kiskakas talált a szemétdombon egy fületlen gombot. Felszállott a domb tetejére, és hangosan azt kukorékolta:

– Kukurikú! Kukurikú, itt a gomb, a fületlen!

Meghallotta a bíró fia, hogy mit kukorékol a kiskakas. Megkergette, sarokba szorította, megfogta, és elvette tőle a fületlen gombot.

Nagyon megharagudott ezért a kiskakas, felállt a dombra, és kukorékolni kezdett:

– Kukurikú, kukurikú, jöjjön ide a falu minden kakasa!

Össze is gyűltek a falu kakasai. A bíró kiskakasa elpanaszolta nekik a bánatát:

– Kukurikú, kukurikú, a bíró fia elvette a fületlen gombomat!

A falu legokosabb kakasa azt tanácsolta:

– Ha ez így van, akkor mi többet hajnalban ne kukorékoljunk!

Ha nem kukorékolunk, nem fog fölkelni a nap, s a falu mindig éjszakai sötétségben marad!

A bíró kiskakasa örvendett, hogy a társai így összetartanak vele, s azt mondta:

– Aki pedig megszegi a határozatunkat, annak semmi keresnivalója a faluban!

Úgy is történt. A kakasok aznap már egyet sem kukorékoltak, s a falura ráborult az éjszaka.

Még javában aludtak az emberek, amikor hajnalban az egyik ébredező kakas megfeledkezett az egyezségről, és elkukorékolta magát. Lett is belőle nagy galiba: a többiek elűzték a faluból! Igen ám, de az összes kakas így járt: minden reggel megfeledkezett valamilyen magáról, s ő is ugyanarra a sorsra jutott, mint az első. S elkövetkezett a nap, amikor egyedül a bíró kiskakasa maradt a faluban.

Egész éjjel ott ült a padlás szájában, le nem hunyta szemét egy pillanatra sem. Vigyázott, hogy ő is meg ne feledkezzék magáról, s kukorékolásával nehogy fölköltse a napot Iregen.

Telt-múlt az idő, közeledett a hajnal, de a kiskakas nem nyitotta ki a csőrét. Hát amint ott üldögél, észreveszi, hogy keleten pirkad az ég, világosodik, s felbukkan a látóhatár szélén a ragyogó nap!

A kiskakast úgy elöntötte a pulykaméreg, amiért a nap az ő kukorékolása nélkül is felkelt, hogy bosszúságában elszédült, kiesett a padlás ajtaján, és nyakát szegte.

Azóta nincs Iregen egy kakas sem, s azóta nem esznek az iregi gyerekek kakastejjel sült kenyeret.

Feladat

Keress rokon értelmű szavakat a *hajnalodik* kifejezésre!

Miért?

Miért gyűjtenek a hangyák egész nap ennivalót?

Hogy elláthassák élelemmel azokat a társaikat, akiknek odabent akadt dolga. A hangyaállam minden egyes tagjának megvan a maga feladata. Az egyik a vár építésében segít, és egész nap apró ágdarabkákat, fenyőtűket cipel haza, a királynő a boly mélyén a petéket rakja le, mások eleséget szállítanak, vagy éppen a petékből kikelt fiatal hangyákat gondozzák.

Jeles évfordulók Magyarország történetéből

Szeptember 2.

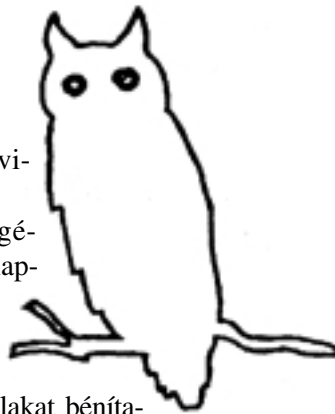
Buda ostroma

1686. szeptember 2-án a Szent Liga hadai döntő rohamra indultak a törökök által birtokolt Buda várfalai ellen. A szövetséges haderő június 17-én kezdte meg Buda ostromát. A 40 ezres osztrák sereget Lotharingiai Károly, a 21 ezer főt számláló bajor hadat pedig Miksa Emanuel vezette. Az osztrák császári seregben több ezer magyar katonára is harcolt. A török védősereg 4500 (más források szerint 6 ezer) főből állt, és a hetvenéves Abdurrahman pasa irányításával minden rohamot visszavertek. Augusztus elején a török nagyvezír felmentő serege Buda közelébe ért, de az ostromló császáriakkal szemben nem vállaltak csatát. Két és fél hónapos ostrom után a szeptember 2-i roham meghozta az eredményt. A közelben várakozó nagyvezír szeme láttára a keresztény sereg több órás véres küzdelemben elfoglalták Budát (az utolsó budai pasa karddal a kezében halt meg, a török nagyvezír visszavonult délre). 1686. szeptember 2-án – 145 évi török fennhatóság után – Buda vára felszabadult, s ettől kezdve a keresztény seregek sorra foglalták vissza a törököktől a magyar településeket.

Tudod-e, hogy

- számos növény él a víz alatt?
- a tengeri növényeknek nincs gyökere, virága vagy valódi levele?
- közülük néhány szívókorongjai segítségével a sziklához tapad, és hosszú száraival a napfény felé nyúlik?
- a szárazakat apró gázbuborékok tartják a víz színén?
- a tengeri szellőrózsák (anemónák) apró halakat bénítanak meg csalánszöreiből segítségével, és belőlük táplálkoznak?
- ha a tengeri csillagnak egy karját leharapja valamilyen ragadozó, újat tud növeszteni helyette?

Kukta Peti, Kukta Panni

Nem csak lányoknak!

Csokoládés spagetti

Hozzávalók: 12 g margarin, 2 evőkanál porcukor, 2 evőkanál kakaó, vaníliaaroma, 10 deka 5 cm-es spagetti

Elkészítés:

- Egy nagy fazékban forralj fel egy liter vizet egy teáskanál sóval.
- Addig főzd a spagettit, amíg meg nem puhul. Ha túl sokáig főzöd, akkor összeragad.
- Szűrd le, öblítsd le forró vízzel, hogy szétváljanak a szálak.
- A többi hozzávalót melegítsd fel egy serpenyőben, és jól keverd össze.
- Tedd bele a spagettit, és addig kavargasd, amíg a csokoládé be nem fedi.
- Ha kihűlt, kínáld meg barátaidat.

Mennyit tudsz a mézről?

A méz a természet édes adománya, melyből több mint 300 félélt készítenek a szorgos méhek. Ízük, hatásuk attól függ, hogy a bázisul szolgáló virágok milyen nektárral rendelkeznek. A méz gyógyító hatását már az ókori Egyiptomban is kihasználták, sebeket kezeltek vele, de Kleopátra is alkalmazta széptérszerként. A tudomány azután szép lassan az összes méznek tulajdonított hatást igazolta – őseink nem tévedtek, a méz valóban aranyszínű csodaszer!

Tudtad? Apiterápián a méhek termékének gyógyító célú felhasználását értjük.

Tudtad? A méz szénhidrátartalma körülbelül 80-85 százalék, amit a benne lévő gyümölcs- és szőlőcukor tesz ki. Ezenkívül tartalmaz még fehérjéket, különböző szerves anyagokat, vitaminokat, ásványi anyagokat és természetes antibiotikumokat.

Tudtad? Minél sötétebb a méz színe, annál több ásványi anyag van benne. Az emberi szervezet számára szükséges 24 ásványi anyagból 22 jelen van a mézben.

Tudtad? A méz édes ízének és kristályosodásának mértéke a benne lévő szőlő- és gyümölcscukor arányától függ. Mivel a szőlőcukor igen gyorsan szívódik fel, kikristályosítja a mézet. A gyümölcscukor viszont lassú felszívódásának köszönhetően, biztosítja a méz ízét. A napraforgóméz például nem olyan édes, mint az akácméz, és sokkal könnyebben is kristályosodik.

Tudtad? A mézben sokféle vitamin megtalálható (B₁, B₂, B₅, B₆, C, M, P), ám mennyiségük meg sem közelíti a friss gyümölcsök vitamintartalmát. Sajátosága ellenben, hogy vitamintartalmából a tárolás során sem veszít, akár hét éven át is megőrzi vitaminjait.

Tudtad? Bizonyos betegségek – például cukorbetegség, a belső elválasztású mirigyek túlműködése, kóros elhízás, kórosan magas koleszterin, méz-allergia, méhcsípés-allergia, gyomorsavtúltengés – fennállásakor nem javasolt a méz fogyasztása.

Tudtad? A mézet nem csupán belsőleg lehet alkalmazni. Mézalapú vegyületeket injekcióban is adnak be, de borogatásnak, pakolásnak, fürdővízbe téve, tehát külsőleg is javadra válhat.

Tudtad? Nem mindegy, hogy milyen mézet fogyasztunk. A hársméz nyugtatja az idegeket, segít leküzdeni az álmatlanságot. Az akácméz csökkenti az emésztési zavarokat. A gesztenyeméz fogyasztása vérszegénység, kimerültség vagy étvágytalanság esetén ajánlott. A fenyőméz pedig csökkenti a légúti panaszokat.

Tudtad? Egy kg méz előállításához a méheknek általában négymillió virágra kell rászállniuk.

Jó Pajtás, Szerbia

A mi nyelvünk

Mindennél jobban csodálom anyanyelvemet

Részlet

Minden nyelv mozgásban van, ha ugyan nem elmeszesedett, holt nyelv. Mondhatni: lüktető, lélegző, anyagcserét végző szervezet. Én csodálom a nyelvet, azt az emberi alkotást, ami állandóan tovább alakítja alkotóját. És, különösen az utóbbi időben, mindennél jobban csodálom anyanyelvemet, a magyar nyelvet. Jó ideig ugyanis öntudatlanul élt, dolgozott bennem, szinte csak az utóbbi

időben kezdtem érdeklődni darabjaira szedni. Romlik a nyelv? Én nem tudom. Azt tudom, hogy mozog, változik. S gondoljuk meg: az újlatin nyelvek a latin „romlásával” keletkeztek, mégis, elég meglehetősen az olasz is, francia is, a spanyol meg nekem különösen tetszik. Persze, meg kell különböztetnünk levegőt és nyelvet. Ez nagyon fontos, mert néha mintha összetévesztődne. A levegő, hozzávetőlegesen meghatározással: színtelen, szagtalan, íztelen, átlátszó gáz. A nyelv, a mi csodálatos, érzéki alkotásunk viszont különösen színes, illatozó, ízes-zamatos, és a levegővel csak egy közös tulajdonsága van: áttetszően tiszta szerkezete.

Kiss Benedek

A 2013/2. szám rejtvé- nyeinek megfejtése

Kifestő:

Madárka, madárka, csácsogó madárka...;
Erdő, erdő, erdő, marosszéki kerek erdő, ma-
dár lakik benne...;
Amott látok az ég alatt egy madarat repülni...;
Minden madár társat választ...;
Röpülj, madár, röpj, röpj,
Menaságra röpj... stb.

22.oldal A kurdok főként Törökország, Irak,
Irán és Örményország területén élnek.

23.oldal A közölt két mese az állatmesékhez
tartozik.

29. oldal

Egytől ötvennyolcig.
A virág közt egy pillangó bújik meg.
Kottában a zenész.
John Lennon.
Virágnevet rejt.
Gólyahír.
Irányítsd a csigát.
A csiga a 2. ösvényen jut el a virághoz.

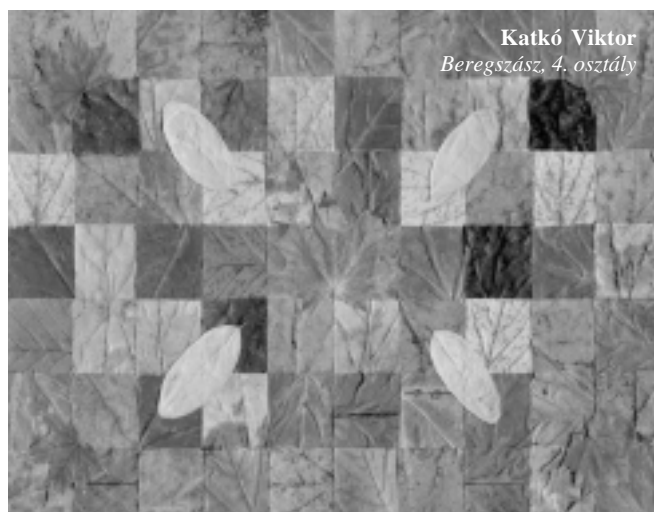
*Sajnos egyetlen olyan levelet sem kaptunk, amely-
ben minden kérdésre helyes lett volna a válasz.*

Bodnár Borostyán
Fornos, 4. osztály

Taracközi Mirjám
Beregszász, 4. osztály

Katkó Viktor
Beregszász, 4. osztály

Mosoly-díj, 2013

Ebben az évben is meghirdettük a Mosoly-díj pályázatát. Az alábbi felnőttek kaptak szavazatot:

Gogola István

Azért jelölöm, mert ha mondjuk nincs tanár, akkor ő helyettesít és akkor egész órán nevetünk!

Az én nevem Marosi Zsófia és 9 éves vagyok.

Nagy Gabriella

Rengeteg időt tölt a gyerekek felkészítésével különböző programokra. Mosolya megnyugtató és sok önbizalmat ad nekünk.

Szemszicskó Donatella, 10 éves. Nagygyéjci Általános Iskola

Sütő Zsuzsanna

Mert az anyukám.

Sütő Gábor, 9 éves

Tar Gyöngyi

A jelölt neve, akinek a Mosoly-díjat szánánk: Tar Gyöngyi. Ha a világon minden ember ismerné, biztosak vagyunk abban, hogy szeretnék is. Sokszor tér fáradtan haza munkájából, de akkor is kedves, vidám, vicces. Egész életét a gyerekeknek szenteli, velük együtt sír és nevet. Nekünk a bibliismeretet tanítja. De nemcsak a mi éltünkben játszik fontos szerepet, hanem az árva gyerekek mindennapjaiban is. Munkájával sorsokat hoz rendbe, és terel a helyes útra. Bárkinek bármi problémája van, hozzá nyugodtan fordulhat. A szomorú perceket is fel tudja vidítani. Mindig mosolygós tekintetével türelmesen hallgatja végig gondjainkat, és mindig talál azokra megoldást. Bármilyen rosszak is vagyunk, mindig kedvesen int minket a jóra. Minden jó tulajdonságot el lehet róla mondani: kedves, igazságos, barátságos, őszinte, önfeláldozó, szerény, megbocsátó, kitartó, alkalmazko-

dó, lelkes, jó humorérzékkel rendelkező, okos, megbízható, tapintatos, figyelmes, szorgalmas, szeretetre méltó, türelmes. Ő az egyik legjobb ember, akit ismertünk! (Higgyék el, mi nem túlzunk!) Az Ő mosolya mindenki számára örömet okoz. Gyöngyi néni a mi osztályunk példaképe. Együtt örülnénk, ha a Mosoly-díjat Ő kapná meg. (Nem a nyereményért, hanem azért, hogy mindenki megtudja, hogy valójában milyen jó ember is a mi Gyöngyi nénink.)

A Szernyei Általános Iskola 8. A osztályos tanulói

Pokrityuk Szvetlana

Mi, a BMG 1.A osztályának tanulói osztályfőnökünknek, Pokrityuk Szvetlanának szeretnénk a Mosoly-díjat ajándékozni. Nagyon szeretjük őt, hisz mosolyával mindig jókedvre derít bennünket. Rajtunk kívül más tanulók is egyetértenek velünk.

És itt következik 418 aláírás...

A legtöbb szavazatot tehát Pokrityuk Szvetlana kapta, így ő a 2013. év Mosoly-díjasa.

Valamennyi jelöltnek gratulálunk!

Pici Laci

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer valahol egy kis kunyhó. A kis kunyhóban élt egy öreg ember. Az öreg ember olyan szegény volt, mint a templom egere. Egy szép nyári napon mit gondolt, mit nem, az öreg ember elment egy szép helyre dolgozni. Egy nap aztán olyan jól dolgozott, hogy kapott egy lovat. A ló nagyon sovány volt. Az első napon, amikor magkapta a lovat, az ember elvitte legelészni az erdőbe. Teltek-múltak a napok. Egy szép napon aztán elmentek szekérral az erdőbe. A ló egyszer csak megtorpant.

– Miért álltál meg, te ló? – kérdezi az ember. A ló csak annyit mondott:

– Nyihaha! Nyihaha!

Leszállott erre az ember a szekérről és megnézte, mitől ijedt meg a ló. A ló azért ijedt meg, mert a lába előtt volt egy icurka-picurka kis beszélő szőr-mók. Az ember csak úgy viccből megkérdezte:

– Mi a neved, pici szőr-mók? A szőr-mók azt mondja:

– Laci a nevem. És a te neved?

A szegény ember nagyon elcsodálkozott, de válaszolt:

– Az én nevem Béla – mondta a szegény ember, mert úgy hívták, hogy Béla.

A szegény ember fölvette Lacit, és haza vitte. Otthon elnevezte Pici Lacinak.

Ha a szegény ember rá nem talált volna a szőr-mókra, az én mesém is tovább tartott volna.

Végh Adrienn, 2. oszt. Gát

Egérlyuk

Kiolvasunk három cicát, a többi játékos nagy körbe áll. Kell hozzá egy labda, az lesz az egér.

A cicák beállnak a körbe. A játékosok egymásnak gurítják a labdát, a három cica meg igyekszik elfogni. (Csak gurítani szabad! A cicák kézzel, lábbal foghatják, de ha a lábuktól elgurult, s valamelyik játékos elcsípi anélkül, hogy kilépne, az övé a labda!)

Ha egy cica elfogta a labdát, helyet cserél a gurítóval.

Gurítani lehet a szomszédnak, szembe, összevissza, ahová tetszik. Ha kevesen vagyunk, elég egy vagy két cica.

(A körben álló nem léphet ki, de mozgással cselezgethet: erre mozdul, arra dob stb. Ha egy játékos már hozzáért a guruló labdához, a cica nem ütheti ki, nem veheti el tőle! A cicák elállhatják az egérlyukat, azaz a labdát tartó játékos elé állhatnak, éppen ezért gyorsan továbbítani kell a labdát, nehogy a cicáknak legyen idejük tömörülni!)

Botoshunyó

Hogy ki legyen a hunyó, vagyis a kereső, azt kiszámolással döntik el. A hunyó egy vastag törzsű fánál vagy falnál áll – ez a „ház” – úgy fordulva, hogy a többiek ne láthassa, s még a szemét is eltakarja. Fennhangon számol egyesével százig, vagy tízesével ezerig, s ez alatt az idő alatt a többiek igyekeznek minél jobban elrejtőzni. A hunyó kezében egy botot tart, s amikor a számolással végzett, elindul, hogy valakit megtaláljon. Ha egy társát megpillantotta, nevéen szólítja, azonnal visszaszalad a „házhoz”, és ott a bottal „leipapacsolja” a megtalált játékost. Persze, az is fut, akit felfedeztek, s ha olyan ügyes, hogy ki tudja venni a hunyó kezéből a botot, mielőtt az a házhoz ér, akkor ő „leipapacsolhatja” le a hunyót, s akkor annak még egyszer kell hunynia. Ez történik abban az esetben is, ha a hunyó elejti a botot.

Ha azonban a hunyó, illetőleg a kereső „leipapacsol” előbb, akkor az lesz az új hunyó, akit először megtalált.

Ölelkező szavak

Keress olyan szót, amely mindkét szóval értelmes összetett szót alkot!

ALMA – HÁZ

TENGER – ÜVEG

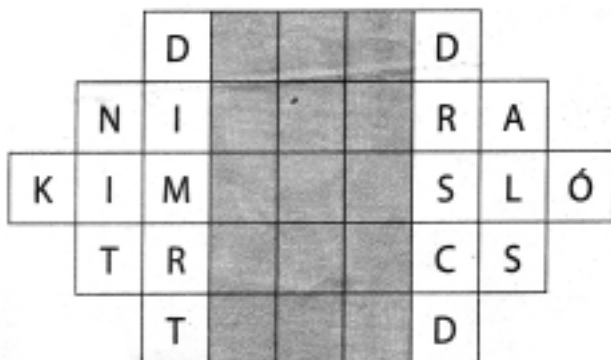
KÉPES – SZÁM

VAD – VÁZA

GÓLYA – FÉSZEK

Szóbetoldó

Csak egyetlen szót kell találnod, amellyel minden sorban értelmes szót alkothatsz.

Szóbetoldó

Egészítsétek ki a szólásokat, és magyarázzátok meg jelentésüket röviden!

Benő a .....

.....

Egy cipőben .....

.....

Hetet-havat .....

.....

Az egyik törpe

Az átlóba az egyik törpe neve kerül.

Meghatározások:

1. Hóval borított
2. Az egész része
3. Be akar jönni
4. Értékes vagyontárgyak
5. Itt készül a sütemény

1.				
2.				
3.				
4.				
5.				

Játék -ka-ke végű szavakkal

A kérdésekre csak olyan szavakkal válaszolhatsz, amelyek *-ka* vagy *-ke* végződést kapnak.

Pl. Melyik betűből lesz varangy? ..... béka

• Melyik az a szó, amelyik végén *-ka* áll és vízimadár költőhelye?

• Melyik az a vízinövény, amelyikből egyenes szárnyú rovar lesz?

• Melyik az a retesz, amelyikből börtönhelyiség lesz?

• Melyik testrészből lesz vasúti helyiség?

• Melyik építményből lesz sok vadállat?

• Melyik személyes névmásból lesz sporteszköz?

**Beküldési határidő:
2013. október 1.**

Mókás százlábú

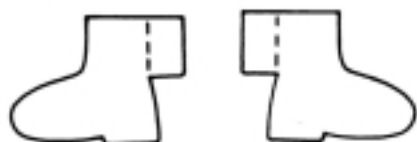
Alapanyagok: Papírcsík (6 db 50 cm-es hosszúságban), kartonpapír (maradék), mozgó pupillájú szem, egy kis darab drót, 4 db gyöngy, papírragasztó.

A kedves kis százlábú elkészítésének alapja a harmonikahajtás. Két egyforma hosszú papírcsíkot a végüknél, egymásra merőlegesen összeragasztunk. Az alsó papírcsíkot (a képen piros) a felsőre hajtjuk (narancssárga), ezután a narancssárga kerül a pirosra, majd így dolgozunk tovább, mindig az alsót a felsőre hajtva. Addig folytatjuk a hajtogatást, míg elérjük a kívánt hosszt. A maradék papírt vágjuk le, és a papírcsíkok végét ragasszuk össze a kezdéshez hasonlóan!

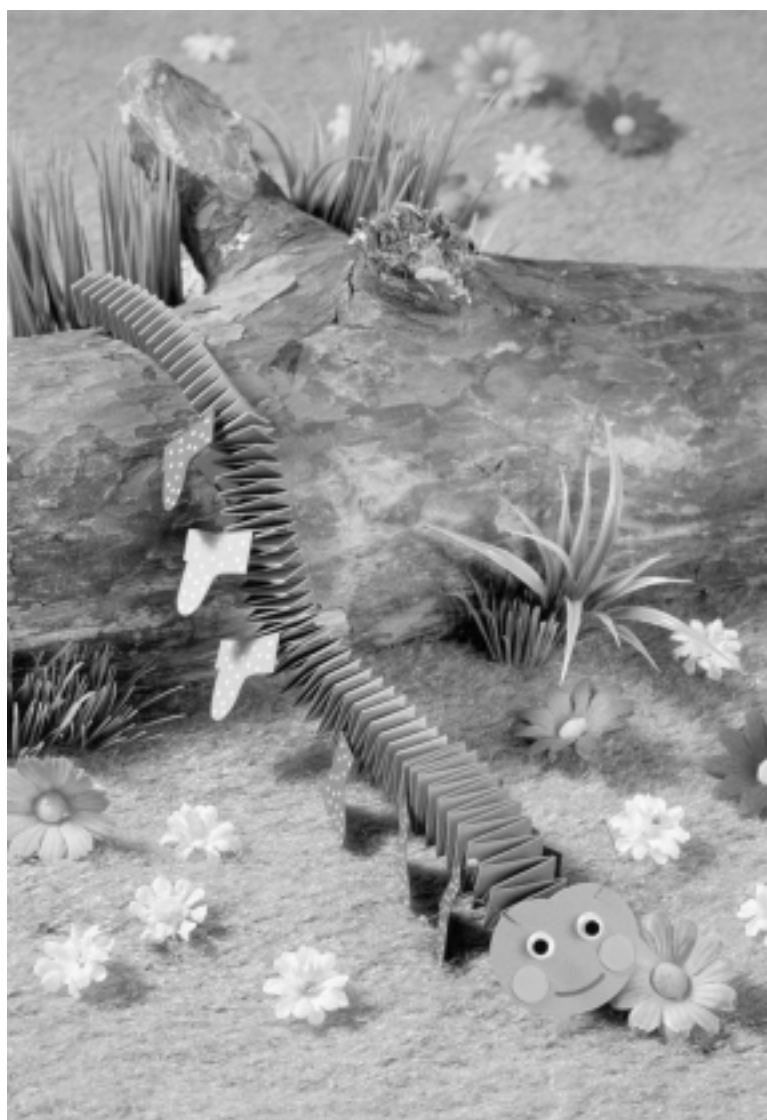
Ha elkészültünk a megfelelő hosszúságú harmonikahajtással, akkor az utolsó hajtást (zöld) ragasszuk az azt megelőző hajtásra (türkiz)! Az utolsó türkiz hajtásrész szabadon marad (türkizkék). Erre a hajtásrészre rögzíthetjük pl. a fejet.

Lábak

A testhez készítsünk a papírcsíkokból harmonikahajtást, majd ragasszuk őket egymáshoz. A mintaív alapján készítsük el a csizmákat összesen 12 db-ot különféle színű kartonpapírból. Fehér filctollal rajzoljunk rájuk mintákat a kép alapján. A csizmákat szaggatott vonal mentén hajtsuk be, majd a lehajtott részre vigyünk fel ragasztót, és rögzítsük a csizmákat a test egyik, illetve másik oldalára. A fejet is vágjuk ki, majd rajzoljuk meg az arcot, és ragasszuk fel a szemeket. A fej felső részébe szúrjunk egy-egy lyukat, és fűzzük bele a drótdarabot csápnak. A drótvégeket tekerjük lazán egymásba, majd a végeket hajlítsuk szét, és díszítsük gyönggyel. Ha szükséges, a gyöngyök rögzítését erősítsük meg ragasztással. A kész fejet ragasszuk a legnagyobb harmonikahajtás végére.

Sarkadi Sándor

Sündisznócska

Tegnap korán esteledett,
sündisznócska ágyat vetett.
Ágyat vetett az avarban,
kicsinyeit betakarta.
Fújhat a szél lankadatlan,
melenget a moha paplan.
Jó meleg a földi fészek,
aludjatok kis tüskések.

Veres Csilla

Őszi susogó

Érett szilva mind lepotyog,
kondérokban lekvár rotyog,
gyengül a nap sárga fénye,
elszárad a levél széle.

Kiégett sok rigó-torok,
csordulnak az őszi borok,
lehullik a mogyoró,
szól az őszi susogó.

Kovács Barbara

Levél a szélben

Egy kis huncut szélgyerek,
Falevelet kergetett.
Össze-vissza kavarta,
Feldobálta magasra.
Rászórta a fejemre,
Leráztam én nevetve.
Feldobáltam fel az égbe,
Kapaszkodjon meg a szélbe.

Róka koma éhes

Róka koma megéhezett, és kiszagolta, hogy tojás van a padláson. Felmászna, de nem tud! Vajon miért? Ha kitaláltad, segíts neki! Színezhetsz is!

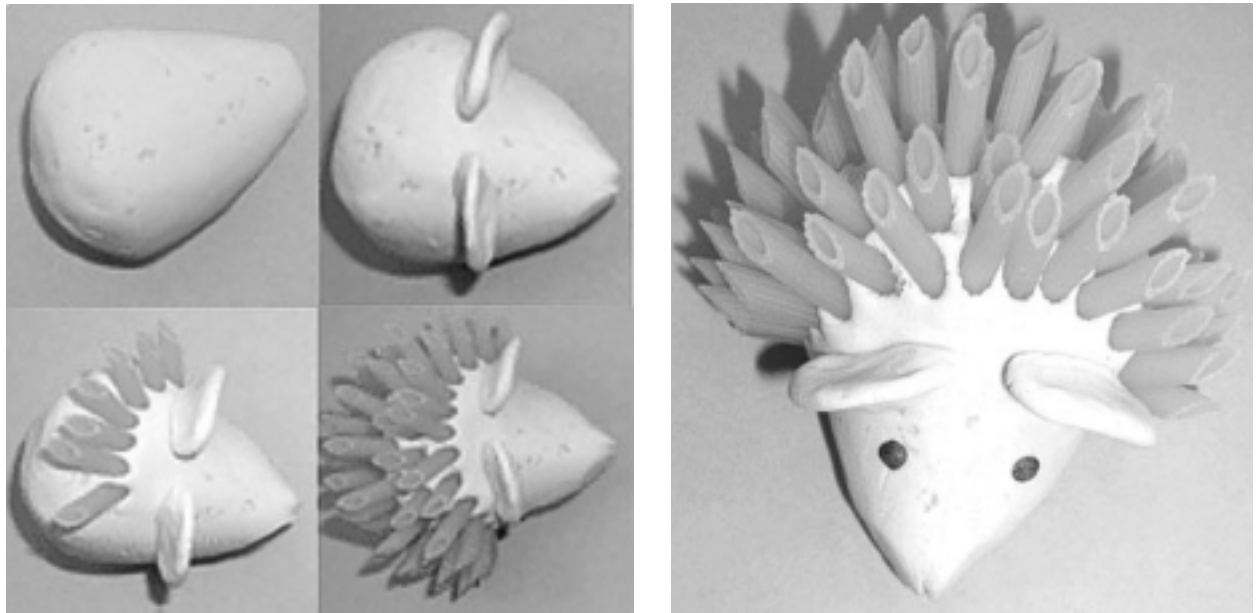

Sólisztgyurma-süni

Hozzávalók:

- Sólisztgyurma, amit úgy készíthetsz el, hogy veszel 3 bögre lisztet, 2 bögre sót, 1 bögre vizet, ehhez adsz egy kiskanál olajat, és jól összegyúrod.
- száraztészta (csőtészta, spagetti)
- két db szemes bors vagy lencse

Elkészítés: egy kisebb **gombóc** gyurmát formázz csepp alakúra, ez lesz a teste. A fején az ujjaiddal csípj ki két kis fülecskét. Felülről lefelé haladva rakd ki tésztával a tüskéket, szép sorban haladva, egyenletesen. Végül a két szemét illeszd a helyére (két szem bors, vagy lencse). Egy napon át szellős helyen hagyd állni. Jó munkát!

Forrás: <http://marcika2005.blogspot.com/2012/10/suni-so-liszt-gyurmabol.html>

Találósok

Sünilabda, zöld a színe,
ősszel pottyán le a fűbe.
Benne barna golyó lapul,
nagyot pattan, hogyha gurul.

Mi az?

(αλευατσασ)

Varázsbotja nincsen neki,
de a tájat eltünteti.
Mikor leszáll, azt sem tudod,
merre van a pisze orrod.

Mi az?

(pöf)

Nincsen kezem, nincsen fejem,
Csak palástom, s hosszú nyelem.
Napsütésben itthon hálók,
de ha esik, utcán járok.

Mi az?

(gυαλασ)

Kötekedik fűvel-fával,
Játszik mások kalapjával,
lovagol az ember hátán,
soha nem áll saját lábán.

Mi az?

(pzs)

Horgas Béla

Madaras néni meséje

Madaras néni Ősz anyó barátjáné, s persze láthatatlan, mint a tündérek, manók, óriások és más effélék – vagyis nagyon kell figyelnie annak, aki mégis látni akarja. Lerajzolni könnyebb, bár az sem könnyű, mert Madaras néni furcsa néni. Elég, ha a külsejét nézed, a zöld kesztyűs kezét, amellyel kampós botot lenget (az egyikkel) és bőrtáskát lóbál (a másikkal). Kék harisnyanadrágos lábain nincs cipő. Talán azért, hogy be ne törje a házak tetejét, hiszen a földre nem lép soha: mindig csak a magasban jár. Léghajón érkezik, de azt sem köti ki a világért sem – megparancsolja neki, hogy lebegjen csak a háta mögött. Na és a szemüvege, ahogy a fülére kanyarodik, az a csodás, piros keretes zöld szemüveg a zöld füleken, a csigákban göndörödő kék haj bozontjában! A régimódi barna kalap a lengedező dísszel már ráadás csupán, de elmaradhatatlan ráadás.

Madaras néni láthatatlan, de sok jelből látható, ha jelen van. Először is a madarak, különösen a villogó szárnyú fecskék sorakozóiból tudjuk, hogy megérkezett... Vagy a kémények szürkén bodorodó füstcsíkjából, ahogy tekeregnek, tekeregnek, de végül egyetlen gubancba futnak össze.

Madaras néni hírt hoz. A történetben, amit elmesél, senki sem kételkedik: egyetlen madár sem. A fecskék például! Ők a leghűségesebbek: csivitelnek, gyüle-

keznek, hallgatják Madaras néni meséjét, és megfogadják a tanácsát, indulnak délre, mind-mind, a fekete, a lila és a kék kabátos fecskék. A házak melletti öreg tölgyfa száraz, már hosszú évek óta lombtalan ágain is üldögél néhány kismadár, de ők nemigen hallgatják végig Madaras néni intelmeit. Kíváncsiskodnak kicsit, érdeklődve nézik a csapatba verődő fecskéket, aztán: huss! Röpkülnek lakmározni! Nyár vége van, ősz eleje, a napsütés meleg, a levegő átlátszóbb, mint a nyári hónapokban bármikor, a verebek, rigók, cinkék és a többiek könnyen vannak. Nem gondolnak a télre. Pedig ha eljön, ha fúj a szél és csikorog a fagy, nehéz a kismadár élete. Emlékszel, mi történt az egyik télen?

Délután öt óra volt. Sötét, hideg, szeles, fagyos délután. Hó mindenütt. Nyakamat behúзва siettem haza. Hát ahogy lépkedek, egyszer csak mit látok? Valami apró göröngy vergődik előttem... Göröngy? Dehogy! Egy kismadár. Lehajolok és fölveszem, melengetem a tenyeremben. Cinege. Szencinege. Fekete sáv húzódik a hasán, kékesfekete a sapkája. Alig él. Mi mást tehetnék, hazaviszem.

Meggyorsítom a lépteimet, és közben érzem ám, hogy mocorog a madár. Egyre erősebben ver a szíve, veri a tenyeremet, mint egy kis kalapács.

Aztán megérkeztem a cinegével – emlékszel? A félig fagyott cinege a meleg lakásban egyszer csak így csinált: huss! És máris fönn ült a könyvespolcon. Aztán a lámpa zsinórjára röpment, aztán az ablak-

nak, aztán a falnak s végül rémülten leszállt a fikusz karójára. Fogjuk meg a cinegét, mondtuk, mert összetöri magát. Gyorsan lekapcsoltuk hát a lámpákat, és a cinege máris ott verdesett szíve kalapácsával újra a tenyeremben.

Mit tegyünk a cinegével? Ha kiengedjük, megfagy. A jó meleg laskában átmelegedett, ha hirtelen kivágódik a fagyos éjszakába, az bizony a halál lesz számára – nem, nem, ezt nem szabad. Kerestünk hát egy kosarat, leterítettük valami lukacsos, ritka szövésű anyaggal, és ez lett a cinege háza egy éjszakára. Kapott szalonnadarabkákat és dióbelet, tálkában vizet, hogy ne éhezzen és ne szomjazzon.

Másnap aztán elengedtük. Kimentünk az erkélyre, levettük a kosár terítőjét, és a cinege újra így csinált: huss! És már el is tűnt a szemünk elől. Aznap nem volt erős hideg, délben a fagy is fölengedett, remélhetőleg a mi cinegénk is megmenekült.

Lehet, hogy a legközelebbi ősön, amikor újra fölhangzik Madaras néni meséje, a cinege is gondolkodóba esik. Nem volna jobb, ha ő is elmenne? Gondolkodik, gondolkodik, de aztán marad. Hosszú volna neki az út. El is tévedne talán. És ha oda is érne, nem találná a helyét. Madaras néni mesél, és a mondókája végén oda-súgja hallgatóinak: „Jön a tél, fúj a szél, röpküljtek délre!” A fecskék, gólyák bölintanak, és mennek. A cinege is bölint, de marad.